

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
**Кафедра педагогіки, методики викладання іноземних мов й інформаційно-
комунікаційних технологій**

Кваліфікаційна робота магістра
з педагогіки
**на тему: «Підготовка майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих
здібностей учнів старшої школи»**

Допущена до захисту

« ____ » _____ року

Завідувач кафедри

_____ Черниш В. В.

Студентки групи СОа 52-20
факультету германської філології,
спеціальності 014 Середня освіта,
освітньо-професійної програми
Англійська мова і друга
західноєвропейська мова,
зарубіжна література, методика
навчання іноземних мов і культур
у вищих навчальних закладах
Барди Вероніки Андріївни

Науковий керівник:
доктор педагогічних наук,
доцент **Волярська О.В.**

Київ – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	7
1.1. Аналіз базових понять дослідження.....	7
1.2. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.....	26
1.3. Організаційно-змістові особливості професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови в українських університетах.....	36
Висновки до першого розділу.....	46
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ.....	48
2.1. Умови і зміст підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.....	48
2.2. Науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.....	54
Висновки до другого розділу	69
ВИСНОВКИ.....	71
РЕЗЮМЕ.....	73
RESUME.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТКИ.....	87

ВСТУП

У контексті європейської інтеграції відбувається зміна вектору розвитку української системи вищої освіти. Її модернізація в межах Болонського процесу передбачає постійне підвищення якості професійної підготовки, оновлення змісту та форм організації освітнього процесу у вищій школі, запровадження інновацій, інтеграцію в європейський освітній простір. В умовах соціальних змін та реформування педагогічної освіти особливого значення набуває формування всебічно розвиненої творчої особистості, що сприяє підвищенню якості засвоєння загальноосвітніх та професійних знань, а також практичної та творчої підготовки випускників шкіл. Перед системою освіти на сучасному етапі стоять проблеми, що виявляються у глобальній необхідності модернізації загальноосвітньої і професійної школи.

Різні аспекти творчих здібностей учнів детально досліджувались у працях зарубіжних й українських: Л. Виготського, А. Леонтева, Б. Теплова, Г. Костюка, В. Крутецького, В. Моляко, С. Рубінштейна, В. Шадрікова. Дослідження педагогічних аспектів розвитку творчості учнів мали обґрунтування у працях О. Пометун, В. Цапок, Д. Богоявленської, Н. Кичук, С. Сисоєвої та ін.

Результати аналізу джерел з проблеми дослідження доводять, що в наявних на сьогодні науково-педагогічних працях відсутнє комплексне ґрунтовне дослідження, яке б висвітлювало теоретико-методологічні та змістові аспекти професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи, хоча таке дослідження було б доцільним та актуальним.

Суперечності обраної проблеми дослідження полягають у: необхідності якісної професійної підготовки висококваліфікованих учителів англійської мови у вітчизняних закладах вищої освіти, яка б за своїми організаційно-змістовими характеристиками відповідала рівню європейських стандартів; недостатній ефективності моделей підготовки таких фахівців, і відсутністю необхідних

організаційно-педагогічних умов для забезпечення якісної підготовки майбутніх учителів англійської мови в українських університетах.

Актуальність проблеми дослідження, недостатня обґрунтованість теоретико-методологічних засад та необхідність розробки шляхів її вирішення зумовили вибір теми магістерської роботи «Підготовка майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи».

Об'єкт дослідження – професійна освіта майбутніх учителів англійської мови в українських університетах.

Предмет дослідження – організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів англійської до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів англійської до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

Відповідно до мети сформульовано такі завдання дослідження:

1. Проаналізувати наукову літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.
2. Обґрунтувати організаційно-змістові особливості професійної підготовки учителів англійської мови в зарубіжних і українських університетах.
3. Виокремити організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.
4. Скласти науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

Методи дослідження. У процесі дослідження використано теоретичні методи: контент-аналіз психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури для систематизації теоретичних розвідок і практичних досліджень, обґрунтування категорійно-понятійного апарату дослідження, систематизації теоретико-методологічних аспектів підготовки учителів англійської мови задля

визначення організаційно-змістових особливостей професійної підготовки учителів англійської мови у вітчизняному контексті; порівняльний аналіз.

Наукова новизна результатів дослідження. У роботі вперше :

- виявлено організаційно-змістові особливості професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови в українських університетах: ступеневий характер організації освітнього процесу; домінування практичної складової у змісті освіти; практична спрямованість моделей організації практики студентів; високий рівень розвитку освіти за дистанційною формою навчання; відповідність навчально-методичного забезпечення концепціям ефективного викладання мов у вищій школі; пріоритетність особистісно-орієнтованого, компетентнісного, інтегрованого підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів, що реалізується в організації навчання;

- виокремлено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови професійної підготовки учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи (широке застосування активних форм організації навчання: лекцій-дискусій, лекцій-прес-конференцій, чат-занять, веб-занять, он-лайн семінарів, міждисциплінарних семінарів; застосування методів активного навчання: кейс-методу, методу проєктів, презентацій, завчасного ознайомлення з навчальним матеріалом з подальшим його обговоренням під час проведення лекції; організація навчання студентів за індивідуальною навчальною траєкторією; акцентуація практичної складової професійної підготовки фахівців з орієнтацією на подальшу професійну діяльність; ефективна організація пасивної та активної практик студентів);

- набули подальшого розвитку теоретичні питання про можливості професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи за допомогою засобів дистанційного навчання.

Практичне значення дослідження. Матеріали дослідження можуть використовуватися вітчизняними закладами вищої освіти у процесі професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (110 найменування, із них 11 – іноземними мовами), 7 додатків. Загальний обсяг дисертації – 93 сторінок, обсяг основного тексту складає 70 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

1.1. Аналіз базових понять дослідження

Нові реалії сьогодення та поступове перетворення держави на демократичну, соціально орієнтовану країну зумовили глибокі кардинальні зміни у змісті освіти, визначенні її мети, завдань, методів діяльності.

У нашій країні створена нова школа, мета якої забезпечити максимально позитивні умови для розвитку творчої, всебічно обдарованої особистості, здатної залучатися до прогресивних змін суспільства, будувати своє майбутнє і майбутнє держави, об'єктивно враховуючи власні можливості і тримаючи курс на саморозвиток, самовдосконалення, самоосвіту. В контексті обговорення сучасних змін і сучасної особистості особливого значення набуває поняття творчості та креативності, а отже не можливо проігнорувати переосмислення постаті педагога та його основних функцій.

Таким чином, питання про підготовку майбутніх педагогічних кадрів у ЗВО, здатних до формування творчої особистості і до творчого нестандартного мислення, постає особливо гостро в умовах окресленої ситуації у вітчизняних закладах освіти.

Більшість науковців схильні розглядати поняття професійної підготовки вчителя в загальному та традиційному сенсі, формулюючи визначення як процес оволодіння особистістю життєвими компетенціями, загальнонауковими, професійними знаннями й уміннями для успішного здійснення професійної діяльності. Насамперед ми наголосимо, що у педагогічному дискурсі професійна підготовка вчителя розглядається як невід'ємний складник системи вищої педагогічної освіти [8, с. 85].

Перш за все слід акцентувати увагу насамперед на розумінні змісту поняття «підготовка» в педагогічній енциклопедії розглядається як сукупність спеціальних знань, умінь й навичок, якостей, трудового досвіду й норм поведінки, які забезпечують можливість успішної роботи з визначеної професії, як процес повідомлення відповідних знань й умінь» [84].

За педагогічним словником «підготовка» – це формування та збагачення настанов, знань та вмінь, які необхідні індивіду для адекватного виконання специфічних завдань [71].

Енциклопедія професійної освіти визначає поняття «підготовка» як загальний термін стосовно прикладних завдань освіти, коли передбачається засвоєння соціального досвіду з метою його подальшого застосування під час виконання специфічних завдань практичного, пізнавального чи навчального характеру. Причому такі завдання найчастіше пов'язані з певним видом регулярної діяльності. З іншого боку сенс визначення «підготовка» має два значення: як навчання, або спеціально організований процес формування готовності до виконання майбутніх завдань, та як та готовність, під якою розуміють наявність компетенції, знань, умінь та навичок, необхідних для успішного виконання певної сукупності завдань [29].

Згідно з українським енциклопедичним словником «підготовка» трактується як «запас знань, отриманий будь-ким». До цього поняття також зазначено, що цей термін походить від слова «підготувати», комплексним та найбільш загальним значеннями якого є «результат навчання – як процесу надання необхідних знань для чогось» та «сукупність попередніх дій, які полегшують реалізацію якихось подальших дій чи процесів» [109].

У Великій радянській енциклопедії поняття «підготовка» визначається як сукупність спеціальних знань, умінь та навичок, що дозволяють виконувати роботу в певній галузі діяльності [22].

А професійна підготовка згідно ст. 1 Закону України «Про вищу освіту», що був затверджений ще у 2017 році, визначена як здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки або спеціальністю [34].

Варто зауважити, що науковці також по-різному підходять до трактування поняття «підготовка». Так, М. Васильєва вважає, що під терміном «підготовка» слід розуміти процес формування, удосконалення знань, умінь, навичок, якостей особистості, необхідних для виконання діяльності, здійснюваної в ході навчання, самоосвіти або професійної освіти [17].

Б. Бім-Бад розглядав це поняття як систему професійного навчання, яка має за мету прискорене оволодіння тими, хто навчається, навичками, які необхідні для виконання певної роботи, групи робіт [69].

У свою чергу, С. Головін зазначав, що це – підготовка людини до оволодіння певною професією та виконання відповідної професійної діяльності на достатньо високому рівні [92].

Професійна підготовка в нормативній і науково-практичній літературі також має різні тлумачення. За педагогічним словником професійна підготовка є «системою професійного навчання, метою якої є прискорене набуття тими, хто навчається, навичок, необхідних для виконання певної роботи або ж групи робіт» [11, с. 36].

Досить часто професійну підготовку розглядають як сукупність уже отриманих людиною спеціальних знань, умінь та навичок, особистісних якостей, власного досвіду роботи та усвідомлених норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії; або, з іншого боку, як процес повідомлення майбутнім фахівцям відповідних знань та формування в них умінь і навичок.

Окремі науковці (О. Абдуліна, Н. Кузьміна, Н. Тализіна та ін.) зазначають, що професійна підготовка майбутніх учителів – це процес формування й набуття настанов, знань та вмінь, необхідних спеціалісту для належного виконання спеціальних завдань навчально-виховного процесу. Інші – (Л. Ахмедзянова,

І. Богданова, І. Зязюн, Е. Карпова, Н. Кічук та ін.) наголошують на тому, що професійна підготовка майбутніх учителів – це цілісний процес засвоєння й закріплення загальнопедагогічних та соціальних знань, умінь і навичок [35].

Так О. Абдуліна вважає, що загальнопедагогічна підготовка вчителя – це процес учіння студентів у системі навчальних занять з педагогічних дисциплін і педагогічної практики й результат, що характеризується певним рівнем розвитку особистості вчителя, сформованості загальнопедагогічних знань, умінь і навичок. Система загальнопедагогічних знань, умінь і навичок є загальною, єдиною необхідною кожному педагогу, зокрема, вчителю початкової школи для реалізації його соціально-професійних функцій [1].

Насамперед А. Литвин також інтерпретує поняття професійної підготовки в загальному сенсі розуміння слова «підготовка», тобто як організацію навчання професійних кадрів, різні форми здобування професійної освіти; систему організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в молоді уявлень, понять, та знань про світ професій, їх вимоги до особистості, соціально-економічні, правові, психофізіологічні і фізіологічні умови правильного вибору професії, способи та умови здобуття професії, виховання позитивного ставлення молоді до різних видів діяльності, формування мотивованих професійних намірів з урахуванням бажань і можливостей особистості та потреб ринку праці; прискорена форма набування професійних навичок [53].

Виходячи з зазначеного вище твердження, ми можемо виокремити мету професійної підготовки, що має на увазі підвищення загального і професійного розвитку особистості, становлення професійної культури.

Таким чином ми можемо констатувати, що головним у рамках заданого поняття є рівень загальної та професійної освіти і професійного розвитку, який забезпечують професійні навчальні заклади, а не те, кого саме вони готують чи яку освіту надають.

А. Литвин підкреслює у визначенні, що професійна підготовка передбачає рух людини від елементарної (загальної та функціональної) грамотності до освіченості;

від професійно значущих якостей особистості, які пов'язані з професійною компетентністю і дозволяють реалізуватися в певній професійній діяльності до широкого розуміння, усвідомлення матеріальних і культурних надбань та цінностей минулого, власного внеску до культури своєї країни, світу в цілому; від загальної і професійної культури до формування індивідуального менталітету особистості – глибинних усталених основ світобачення, які забезпечують спрямованість на неперервне самовдосконалення, самореалізацію [53].

Енциклопедія професійної освіти трактує професійну підготовку як сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, які дають змогу успішно працювати за обраною професією; це процес надання учням відповідних знань і вмінь [28, с. 390].

Поняття «професійна підготовка» розглядається також у контексті системного підходу як система організаційних і педагогічних заходів, що забезпечують формування в особистості знань, умінь, навичок, професійної готовності та спрямованості [93].

Для нашого дослідження цінним вбачається визначення професійної підготовки, запропоноване І. Соколовою. Учена розглядає цю дефініцію як складну поліфункціональну відкриту педагогічну систему, що характеризується динамічністю, наявністю інваріантних компонентів, з притаманними їм ознаками, ієрархічною побудовою, системоутворювальними зв'язками (внутрішньосистемними, міжсистемними), що забезпечують її цілісність; суб'єкт-суб'єктивним характером взаємодії, що впливає на систему відносин; керованістю та самокерованістю [94, с. 19].

Крім того, на сьогодні професійна підготовка визначається також юридичною доктриною. Так, Н. Салікова та М. Молодцов визначають професійну підготовку як процес отримання професійних знань та практичного досвіду, завершення якого дає можливість належним чином виконувати роботи первісної кваліфікації за певною професією, спеціальністю, посадою [86, с. 385].

М. Лушнікова та О. Лушніков трактують поняття професійного навчання так: отримання професійних знань та практичного досвіду, необхідних для виконання певної роботи, групи робіт за певною професією, спеціальністю, кваліфікацією [54, с. 214]. З цього визначення стає зрозуміло, що науковці пов'язують та ототожнюють поняття професійного навчання і професійної підготовки, що, на нашу думку, безумовно можливо в контексті діалектичних роздумів, але не є доцільним з педагогічної точки зору, оскільки поняття професійного навчання складне за своєю структурою й охоплює професійну підготовку.

Звертаючись до словника російської мови С. Ожегова, ми можемо звернути увагу на термін «навчання», що означає передачу будь-кому будь-яких знань, навичок, в той час як «підготовка» інтерпретується дослідником як запас знань, отриманих будь-ким. Таким чином С. Ожегов пропонує власне визначення професійного навчання і професійної підготовки: професійне навчання – це передача особі, яка навчається, знань, навичок і практичного досвіду, а також поглиблення і вдосконалення їх, використання придбаного запасу знань, умінь і навичок у подальшому для досягнення встановлених державою освітніх ступенів; професійна ж підготовка – це передача особі, яка навчається та не має професії і спеціальності, знань, умінь і практичного досвіду з метою їх прискореного придбання для подальшого використання отриманих знань і виконання роботи або групи робіт первісної кваліфікації [63].

Узагальнюючи можна стверджувати, що професійне навчання і професійна підготовка співвідносяться як загальне й окреме.

Педагогічна енциклопедія допомагає нам визначити сутнісний зміст поняття «професійна підготовка» як «сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, якостей, трудового досвіду і норм поведінки, що забезпечують можливість успішної роботи з певної професії» [68, с. 573].

Вважаємо за потрібне, в межах цього дослідження, розглянути суть поняття «професійна підготовка» у психолого-педагогічній науковій літературі. Сучасна психолого-педагогічна література пропонує нам одразу декілька підходів до

визначення сутності професійної підготовки. Психологи розглядають її як засіб приросту індивідуального потенціалу особистості, розвитку резервних сил, пізнавальної і творчої активності на основі оволодіння загальнонауковими та професійнозначущими знаннями, вміннями й навичками, а представники педагогічної науки вбачають сутність такої підготовки у набутті людиною професійної освіти, що є результатом засвоєння інтелектуальних знань, умінь та формування необхідних особистісних професійних якостей.

В. Семиченко, розглядає професійну підготовку у трьох аспектах: як процес, в ході якого відбувається професійне становлення майбутніх фахівців; як мету і результат діяльності навчального закладу; як сенс включення студента у навчально-виховну діяльність [87].

Р. Кубанов акцентує увагу на засвоєнні теоретичного матеріалу та формування необхідних особистісних професійних якостей під час організованого, професійно спрямованого навчального процесу [49, с. 27].

Згідно з визначенням О. Павлик, професійна підготовка майбутнього вчителя – це цілісний процес засвоєння та закріплення загально-педагогічних і спеціалізованих знань, умінь і навичок, результатом якого з вважається вироблення в майбутніх учите- лів готовності до професійної діяльності [67].

Визначення цього поняття запропонувала у своєму дослідженні Л. Хоружа, яка розглядає професійну підготовку майбутнього вчителя в широкому значенні - як сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду й особистісних якостей учителя, діалектичний перебіг яких забезпечує ефективність і результативність педагогічної дії [105, с. 18].

Ще одне з найбільш повних визначень поняття професійної підготовки наводить Т. Танько, даючи пояснення визначенню як системі організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною й

підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати [101].

Проведене Г. Лещенко осмислення філософської, психологічної й педагогічної літератури дало підстави стверджувати, що «професійну підготовку витлумачують як цілеспрямований процес опанування реальними та потенційними працівниками (студентами, курсантами, слухачами) професійних знань і вмінь для набуття навичок, необхідних під час виконання певних видів робіт» [52, с. 422].

Більш широко з позицій вищезазначеного системного підходу розуміє професійну підготовку І. Манохіна, коли наголошує, що «професійна підготовка є складною багаторівневою педагогічною системою, що включає певну сукупність цілей, змісту, форм, методів, засобів та технологій, зумовлених сутнісними потребами суб'єктів педагогічної взаємодії. Крім того, це процес і результат формування готовності особистості до виконання певної професійної діяльності» [55, с. 131].

С. Сисоєва та І. Соколова визначають поняття «професійна підготовка» як систему, що містить у собі значну кількість упорядкованих підсистем і характеризуються відносно стійкою цілісною, ієрархічною побудовою, наявністю суб'єкта та об'єкта, розгалуженими внутрішніми й зовнішніми зв'язками та відносинами [90]. Дослідниці розуміють поняття «професійна підготовка майбутнього фахівця», як: «неперервний і керований процес набуття особистістю суб'єктивного досвіду професійної діяльності, що дозволяє системно та цілісно сприймати дійсність і діяти на основі гуманістичних ціннісних орієнтацій, закладених у сучасних освітніх концепціях неперервності, гуманізації освіти і професійної підготовки фахівців у вищих навчальних закладах для формування професійної компетентності особистості та успішної праці з урахуванням сучасних вимог ринку праці» [90, с. 149].

Беручи до уваги той факт, що сучасні умови ринку праці в галузі освіти постійно оновлюються, цього потребує і професійна підготовка майбутніх вчителів

Отже, у наведених вище визначеннях поняття «професійна підготовка» ми можемо виокремити ключові слова, якими стають «процес» та «система», що дає змогу припустити умовну наявність процесуального та комплексного елементу (оскільки наведене вище визначення системи відбувається через поняття «сукупність», а отже, комплекс). Втім, звернення до науково-педагогічних джерел щодо поняття «професійна підготовка майбутніх учителів» демонструє багатоаспектність пропонованих сучасною наукою дефініцій.

Як «інтегративну систему, яка поєднує відносно самостійні, але взаємозалежні і взаємозумовлені системи підготовки: спеціально-наукову, психолого-педагогічну, загальнокультурну, кожна з них виконує специфічні завдання», розглядає професійну підготовку педагога у закладах вищої освіти М. Васильєва [16, с. 17]. У цьому визначенні привертає увагу той факт, що воно ґрунтується на переліку систем, що визначають зміст освіти.

Схожий підхід демонструє Л. Йовенко, коли вказує, що система професійної підготовки майбутніх учителів містить такі складники, як: загальноосвітній, професійний та спеціальний [37, с. 56].

Різноманіття визначень, на нашу думку, пояснюється тим, що досить довго інтерпретація професійної підготовки часто пов'язувалась із засвоєнням системи знань, умінь, навичок. Втім, ширший аналіз сучасних досліджень переконливо доводить, що процес засвоєння системи знань, умінь і навичок хоч і є обов'язковим, проте далеко не єдиним компонентом і умовою.

До такого логічного висновку ми можемо прийти розглядаючи і поняття стосовно підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, яку психолого-педагогічні джерела розкривають як процес формування знань, умінь та навичок, необхідних для успішного здійснення педагогічної діяльності.

К. Джеджера серед проблем професійної підготовки майбутніх учителів особливо виокремлює і духовний розвиток особистості [27].

О. Савченко при професійній підготовці майбутніх вчителів наголошує на тому, що необхідно враховувати зміни в освіті, що пов'язані з науково-технічним прогресом, інформатизацією і комп'ютеризацією [85].

У свою чергу і Н. Олефіренко справедливо зазначає, що освітній процес з підготовки майбутніх учителів повинен бути спрямованим на створення умов для професійного зростання й самовдосконалення [64].

Отже, розглядаючи професійну підготовку майбутнього вчителя в широкому розумінні, науковці розглядають її як невід'ємну складову системи вищої педагогічної освіти.

М. Бубнова акцентує увагу на тому, що під поняттям «професійна підготовка майбутнього вчителя» в педагогіці й методиці розуміють єдність змісту, структури, цілей навчання й виховання студентів, способів реалізації набутих знань, навичок і вмінь у роботі з учнями [15, с. 19]. Крім того дослідниця наголошує, що професійна підготовка має подвійне значення й повинна розглядатися як процес (навчання) та як результат (готовність), визначається сукупністю вимог, які висуваються до певного фахівця.

Л. Поліщук під професійною підготовкою майбутніх учителів розуміє цілеспрямований, планомірний і організований процес педагогічних впливів, як у процесі навчання, так і в позанавчальний час, унаслідок якого у студентів формуються професійно значущі й особистісні якості, вони оволодівають професією і спеціальністю [75, с. 117].

Зіставлення цих дефініцій дозволяють помітити, що в обох випадках професійна підготовка майбутніх учителів розглядається як професійне навчання студентів і відображає процес здобуття знань, умінь і навичок, однак підготовка майбутніх вчителів не може обмежуватися лише оволодінням процесуальним аспектом. В. Кузь зазначає щодо підготовки майбутніх учителів наступне: «... в освіті нині чітко окреслюється зміщення акцентів – від навчання абстрактних істин до оволодіння практичними конкретними корисними знаннями виховання

мотивації до самовдосконалення і підготовки, до реальних умов життя, до нестабільності та невизначеності в ньому» [50].

Поняття професійної підготовки майбутніх вчителів у закладах вищої освіти можна встановити і через визначення ряду пов'язаних понять, як, наприклад професіоналізм учителя, що визначається в свою чергу у контексті професійної освіти як результат оволодіння певним рівнем знань і навичок діяльності з конкретної професії та спеціальності.

В цьому випадку доцільно виокремити також поняття «професійна підготовка» – відповідно до цілей навчання підготовка до виконання певного виду роботи (Т. Десятов [26]); «професійна компетентність» – психічний стан, що дозволяє діяти самостійно і відповідально; вміння системно сприймати існуючу реальність і системно в ній діяти; вільна орієнтація в предметній галузі (І. Колесник [45]); «професійне самовизначення» – процес прийняття рішення особистістю щодо вибору майбутньої трудової діяльності (С. Гончаренко [22]); «професійна діяльність» – ознака зародження професійного самовизначення і виявляється в розвитку схильностей до тих чи інших видів трудової діяльності (М. Пряжников [78]); «професійна підготовка вчителя» - професійна орієнтація, реалізація професійної спрямованості (Є. Бондаревська [12], О. Глузман [21]).

Нарешті, поняття підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти передбачає потребу перегляду розуміння структури вищої освіти, тобто розуміння навчання та підготовки майбутніх учителів на магістратурі.

Процес навчання в магістратурі, як підкреслює Р. Гуревич, повинен спрямуватися на формування у студентів загальнокультурних і професійних компетенцій, передбачених освітніми стандартами. Зміст навчання, його методи, форми і засоби акцентовані на інноваційні тенденції розвитку вищої педагогічної освіти. Підготовка магістрів спрямована на подолання неузгодженості моделі підготовки та динаміки розвитку предметної галузі, врахування потреб сучасного ринку праці, в тому числі появи нових типів освітніх установ, пов'язаних з інформатизацією освіти [24].

Дослідження процесу педагогічної підготовки магістрантів, на думку С. Вітвицької, передбачає вивчення не тільки загальнопедагогічних і дидактичних факторів, але й гносеологічних, ідеологічних, психологічних, соціально-психологічних, соціологічних, культурологічних. Вчена розглядає педагогічну підготовку студентів магістратури в аспекті системного розвитку, зосереджуючи увагу не тільки на те, як ця система функціонує, але й на те, як вона взаємодіє з іншими системами в умовах ступеневої освіти, які тенденції та перспективи її розвитку й удосконалення [18].

Тобто, ми можемо стверджувати, що підготовка вчителів у закладах вищої освіти передбачає цілеспрямоване формування ряду професійних компетенцій та засвоєння системи знань, умінь і навичок у умовах ступеневої освіти вищих навчальних закладів, а крім того, покликаний мотивувати у майбутніх вчителів формування орієнтирів до самовдосконалення і самоосвіти.

Зазначаючи усі вищенаведені дефініції та узагальнену інтерпретацію розуміння підготовки майбутніх вчителів у навчальних закладах, ми можемо переконливо стверджувати, що безпосередньо підготовка майбутніх учителів англійської мови визначається як формування у майбутніх педагогічних працівників міцної системи педагогічних та методичних знань, умінь та навичок, а також формування в них ряду мовних та мовленнєвих компетенцій з іноземної мови.

В дискурсі нашого дослідження слід також розглянути ряд психологічних категорій, насамперед стосовно вікової категорії учнів загальноосвітніх закладів.

Вважаємо за доцільне інтерпретувати поняття «учні старшої школи» в рамках розуміння твердження про психологічний вік. Психологічний словник надає нам розуміння психологічного віку, як якісно визначеного періоду розвитку людини як індивіда та особистості, а саме: період життя до року, раннє дитинство, дошкільний, шкільний, молодший шкільний вік, молодший підлітковий та старший підлітковий, юнацький вік тощо.

Тут слід вдатися до аналізу психологічних праць у здобутках вікової психології. Психологи одноосібно розмежовують підлітковий вік (отроцтво) і юність. Але хронологічні межі цих періодів дуже умовні, вони частково перетинаються. Вік між 14 – 15 і 16 – 17 роками в одних випадках визначається як рання юність, в інших – як кінець отроцтва. І. Кон вважає юнацьким вік від 14 – 15 до 18 років [46]. Л. Божович визначає старший шкільний вік як юнацький [9]. У дослідженні спираємось на позицію А. Мудрика, який відносить старшокласників (14,5 – 17 років) до віку ранньої юності [61, с. 8].

Згідно психологічній енциклопедії, визначення якої збігається з думками дослідників аспекту вікової психології, юнацький вік – період життя людини між підлітковим віком і дорослістю. Юнацький вік – період, який історично найпізніше сформувався, необхідність якого зумовлена ускладненням соціального життя й вимог, які ставить суспільство до рівня професійної освіти й особистісної зрілості його членів [79].

Виходячи з трактовки визначення поняття «старшокласники», ми можемо встановити, що це особлива соціальнодемографічна група, яка знаходиться на порозі дорослого життя, де повинна буде реалізувати всі потреби особистості в соціумі [60].

Таким чином, «старшокласник» – це віковий період психічного розвитку особистості, який охоплює старший підлітковий та молодший юнацький вік. В межах цього періоду визначається потреба в самореалізації і професійному становленні, поряд з недостатньою самостійністю і фактичною готовністю долучитися до дорослого життя.

Інше безумно важливе поняття в рамках науково-дослідницької роботи пов'язане з розумінням суті визначення «творчі здібності».

Варто завчасно наголосити, що необхідно розмежовувати спектр пов'язаних понять, таких як: талант – високий рівень розвитку творчої обдарованості; творча особистість – індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, вміє відкинути звичайне, шаблонне; творчість - продуктивна

людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення, що відрізняються новизною, оригінальністю, унікальністю. Без розуміння кола пов'язаних понять ми не зможемо розкрити сутність поняття «творчі здібності».

Традиційно творчість прийнято визначати як діяльність, спрясовану на породження новго на основі реорганізації попереднього досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь.

Н. Кичук розглядає творчість як складне і водночас комплексне явище, зумовлене всім розмаїттям соціально-психологічних і психологофізіологічних передумов; умова становлення, самопізнання і розвитку особистості; важлива форма людської практики, активізації потенціалу суб'єкта в процесі особистісних змін. Творчий потенціал виражається в різних видах активності людини: пізнавальній, світоглядній, трудовій, комунікативній і емоційній [40].

Г. Батіщев дає наступне визначення творчості – це «здатність створювати будь-яку принципово нову можливість» [7, с. 45].

Я. Пономарьов, надає широку дефініцію поняттю «творчість», визначаючи її як «механізм продуктивного розвитку» і не вважав «новизну» вирішальним критерієм творчості [76, с. 23].

На думку М. Амосова «Творчість – це створення нових моделей та втілення їх через функціональну активність в матеріальні речі або ж у матеріальні моделі - книги, малюнки» [2, с. 158], що повністю відповідає поглядом його колеги та в черговий раз підтверджує їх .

Н. Роджерс, присвятивши своє життя дослідженню експресивної терапії, тобто вивченню прагнень людини творити та мотивацію до творчої діяльності, робить наступні висновки: «творчість подібна волі, спробувавши її одного разу, ти вже ніколи більше не зможеш жити без неї. Це трансформуючий, цілющий процес. <... > Коли накладаються обмеження на нашу творчість, ми хворіємо, стаємо напруженими, тупіємо» [82].

Ю. Бабанський в описі творчої особистості виокремлює ряд характеристик, серед яких наявні високого рівня спрямованість до творчості, мотиваційно-творча активність, що виявляється в органічній єдності з високим рівнем творчих здібностей, що дозволяють їй досягти прогресивних, соціально й особисто значимих результатів у певних видах діяльності [5].

Сучасні педагогічні дослідження стверджують, що творчі здібності не тільки важливо і доцільно розвивати, але й реально ефективно формувати в умовах навчально-виховного процесу. Педагогічний досвід також акцентує необхідність створення сприятливих умов щодо залучення до творчої діяльності, де б учні повноцінно навчалися реалізувати свій творчий потенціал, а не вдавались до імітації творчого процесу, яке виникає в результаті створення вимог, а не навчання.

Для побудови ефективного навчально-виховного процесу, що має на меті формування творчих здібностей школярів, слід враховувати і застосовувати на практиці досвід вітчизняної та зарубіжної науки, зокрема і психолого-педагогічних досліджень у царині механізму творчості. Педагоги та психологи, що розглядають питання творчості, наголошують на вченні закономірностей розумового розвитку учнів у формування в них творчих здібностей, а також підкреслюють важливість педагогічного керівництва над цим процесом.

Опорою для розуміння питання творчості в процесі навчально-виховної діяльності можуть слугувати і чисельні наукові праці психологів. Наприклад, у своєму дослідженні І.Б. Гріншпун посилається на думку С. Рубінштейна [23] про діяльнісний підхід до розвитку особистості.

Слід також пам'ятати, що навчання творчості учнів молодшої школи та старшої мають свої корінні відмінності, що потребує від нас розуміння вікових особливостей та психічних процесів школярів.

В. Моляко, розкриваючи сутність творчості з позицій психології, стверджує, що «під творчістю розуміють процес створення чогось нового для даного суб'єкта. Виходячи з цієї дефініції ми можемо зробити висновок про те, що творчість у тій чи іншій формі доступна кожному. І школяр, який засвоює нові знання,

розв'язує нову, незнайому задачу, і робітник, який виконує нове технічне завдання, і комбайнер, якому потрібно в процесі збирання урожаю врахувати вологість колосся, напрямок вітру – всі вони займаються творчістю, розв'язують творчі задачі» [59, 4].

В. Моляко перелічуючи основні якості у визначенні творчої особистості, робить особливий акцент на прагненні до оригінальності, до нового, заперечення звичного, а також високому рівні знань, умінь аналізувати явища, порівнювати їх, стійкому інтересу до певної роботи, порівняно швидкому і легкому засвоєнню теоретичних і практичних знань у цій галузі, систематичність і самостійність у роботі [58, с. 7].

Згідно з думками О. Клепікова та І. Кучерявого ми приходимо до висновку, що дослідження творчого потенціалу особистості набуває особливої актуальності в сучасних умовах. На їх думку, творчий потенціал слід розуміти як інтегральну властивість «у вигляді здібності, що дає людині здійснювати предметну діяльність, і за допомогою якої вона може вирішувати практичні завдання» [41, с. 54].

Оскільки безпосередній процес творчості неможливий без суб'єкта творчості, постає безліч питань стосовно інтерпретації поняття творчої особистості. Педагогічний словник визначає творчу особистість як особистість, що має «...здібності, мотиви, знання і уміння, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю» [72].

С. Сисоєва доповнює спостереженням про те, що творча особистість це індивід, який володіє високим рівнем знань та має творчі здібності: індивідуальнопсихологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання [89].

Отже, у загальному вигляді визначення творчих здібностей виглядає наступним чином: творчі здібності представляють собою індивідуально-особистісні якості людини, які передбачають успішність виконання нею творчої діяльності різного роду.

В історії питання про здібності висловлювалася думка про те, що творчі здібності виявляються лише в науці, літературі та мистецтві. Це сприяло відриву практичної діяльності людини від розумової праці [47]. Заперечуючи таку позицію, Л. Виготський підкреслює, що елементи творчості проявляються при вирішенні повсякденних життєвих задач, зокрема тих, що притаманні шкільному навчальному процесу [19].

Детальний аналіз психолого-педагогічної літератури переконує нас у тому, що науковці схильні по різному оцінювати та трактувати поняття «творчі здібності».

Т. Равлюк, Т. Москалець, С. Баган, Е. Зверєва розглядають творчі здібності, як синтез властивостей особистості, які характеризуються ступінню відповідності певного виду творчої діяльності вимогам до неї та зумовлюють результативність такої діяльності [80, с. 6].

У той час як за слушним зауваженням І.О. Середи науковий діяч К. Ціолковський визначає творчі здібності з принципово нової точки зору, розглядаючи поняття творчих здібностей як продукт саморуху, самостійного розв'язання задач і питань, самостійного розкриття закономірностей і зв'язків між предметами і явищами, продукт діяльності мозку на шляху «від відкриття істин, усім відомих, до відкриття істин, нікому невідомих» [88, с. 2].

В. Рогозіна зауважує на особливостях інтелектуального розвитку особистості, доводячи, що творчі здібності є особливим видом розумових здібностей, які виражаються в умінні породжувати мислительну діяльність за межами вимог, відхилятися під час мислення від традиційних норм, генерувати різноманітні оригінальні ідеї та знаходити способи їх практичного вирішення [81].

За визначенням американського психолога Е. Фромма, яке підтримує та приводить у своїх роздумах про творчість В.А. Моляко, творчі здібності— «це здатність дивуватися і пізнавати, вміння знаходити рішення в нестандартних ситуаціях; це спрямованість на відкриття нового і здатність глибокого усвідомлення свого досвіду» [57, с. 123].

В. Кліменко складовою творчих здібностей вважає психомоторику, обумовлюючисвою думку єдністю руху, дій, думки та енергопотенціалу людини [42]. Головною умовою роботи механізму творчості, автор розглядає оптимальний стан душі (мислення, почуття, уява) і тіла (енергопотенціал, психомоторика) та гармонійність розвитку всіх його складових. Лише тоді мислення, почуття, уява будуть знаходити нові завдання, психомоторикаїх розв'язувати, а енергопотенціалдавати життя діям.

Г. Іванова визначає поняття творчих здібностей з позиції роздумів пов'язаних понять про творчий потенціал. Вона вважає, що творчий потенціал людини визначається не лише мисленням, але й іншими психічними явищами: свідомістю, інтуїцією, уявою, мотивами, емоціями, пам'яттю, волею тощо. Автор виділяє в творчих здібностях три складові. Перша – пов'язана з мотивацією і представлена інтересами та нахилами, друга - з темпераментом і проявляється через емоційність, а третя – представлена розумовими здібностями людини [36].

Досить несподіваним і нестандартним в контексті дослідження є визначення суті творчих здібностей за думкою В. Андрєєва, який зауважує, що рушійною силою розвитку творчих здібностей особистості є протиріччя: соціально-педагогічні, власне педагогічні, психологічні або особистісні. При цьому соціально-педагогічні протиріччя він розглядає як протиріччя між соціальними процесами і функціонуванням та розвитком педагогічної системи (частини соціальної підсистеми). Власне педагогічні протиріччя - це протиріччя, які виникають в процесі виховання і самовиховання творчих здібностей особистості в ході навчально-творчої діяльності студентів. Психологічні або особистісні протиріччя відображають причини становлення, саморуху творчих здібностей особистості. В. Андрєєв в основу розвитку творчих здібностей покладає діалектичний аналіз та вирішення цих протиріч [3].

Не можливо не звернути увагу на те, що досить часто в літературі при розгляді питань творчих здібностей використовується термін «креативність».

У Великій психологічній енциклопедії (2007) під креативністю розуміється здатність людини до творчості, що проявляється в мисленні, спілкуванні, відчуттях, окремих видах діяльності і характеризують особистість в цілому або її окремі сторони [10].

Розглядаючи питання Черепковська Н.І. посилається на роздуми колег Е. Торренс та Т. Третьак, які додають, що креативність визначається як здатність породжувати нові, оригінальні ідеї і, таким чином, ефективно вирішувати проблемні ситуації. Зважаючи на спільний зміст понять «креативність» та «творчість» їх можна вважати тотожними [107].

Таким чином ми можемо прийти до висновку, що поняття творчих здібностей тісно переплітається з поняттями «творчість», «творча особистість», «творчий потенціал», тощо. Психологи інтерпретують поняття творчих здібностей часто в досить суперечливому світлі, втім узагальнюючи думки спільним висновком про те, що кожний індивід має творчий потенціал, а творчий потенціал може бути наявний у будь-якій діяльності. Ми можемо інтерпретувати поняття творчих здібностей як поєднання ряду інтелектуальних та особистісних рис індивіда, а також узагальненого досвіду набутих знань, що шляхом синтезу та аналізу реалізуються у свою чергу в можливість створити принципово нові та оригінальні здобутки безпосередньо під час діяльності індивіда.

Тобто, ми можемо узагальнити, що в умовах розвитку сучасної теорії і практики вітчизняної й зарубіжної освіти були накопичені значні наукові напрацювання, що в повній мірі розкривають зміст дефініцій професійної підготовки, підготовки майбутнього вчителя у закладах вищої освіти, підготовки майбутнього вчителя англійської мови, учнів старшої школи та творчих здібностей.

У контексті нашого дослідження під підготовкою майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи будемо розуміти такі особливості професійної підготовки педагогічних кадрів в умовах ЗВО, які б були б направлені на цілеспрямоване формування в майбутніх фахівців необхідної системи психологічних, педагогічних та методичних знань, умінь,

навичок, спектру мовних та мовленневих компетенцій, що зумовлюють творче зростання та самовдосконалення педагога та покликане сприяти розвитку насамперед творчих здібностей в учнів старшої школи безпосередньо під час організації навчально-виховного процесу.

1.2. Зарубіжний досвід професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи

Проаналізуємо професійну підготовку майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи у зарубіжних країнах.

Так слід спершу прокоментувати особливості освіти в Англії і Шотландії, де сформувалася певна структура закладів, які здійснюють підготовку майбутніх учителів, а саме: 1) чотирирічні інститути і коледжі вищої освіти (Institutes and Colleges of Higher Education); 2) однорічні Інститути педагогіки при університетах (Institutes of Education of Universities), 3) дворічні факультети педагогіки при політехнічних інститутах (Polytechnic Departments of Education); 4) чотирирічні школи сценічного мистецтва (Central Schools of Speech and Drama) 5) дворічні технічні коледжі (Colleges of Education Technical). [6, с. 101].

Більшість програм пропонованих університетами Англії і Шотландії, спрямовані на виконання дослідницьких проектів з обраної спеціальності під керівництвом наукового керівника. Слід також наголосити на цікавому нюансі, що підготовка вчителів англійської мови відбувається одразу за двома напрямками – навчання мови як рідної і як іноземної. Таким чином, методична підготовка майбутніх педагогів побудована з урахуванням Національного навчального плану з англійської мови, а також загальних сучасних інновацій у педагогіці і психології та спрямована на розвиток в учнів мовленневих умінь.

Найголовнішим тут є те, що у процесі підготовки вчителів англійської мови застосовуються традиційні форми, які включають в себе звичні для нашої країни лекційні, семінарські та індивідуальні консультації, і нетрадиційні форми навчання – лекції-дискусії, лекції-прес-конференції, міждисциплінарні семінари, лекції із

заздалегідь запланованими помилками, наставницькі заняття. Домінування нетрадиційних форм навчання в підготовці майбутніх вчителів не тільки дає їм досвід творчого навчання, але й розвиває творчість майбутніх педагогів.

Особливо я наголосила б на ефективності наставницьких занять студента з викладачем-ученим, домінування яких стає вкрай цінним на випускних курсах, адже студенти вже володіють великим запасом знань, на основі якого наставник індивідуально керує роботою студента, допомагає йому в окресленні творчого шляху у науково-дослідницькій діяльності. Взаємний контакт та співробітництво між майбутніми вчителями та викладачами займає особливе місце в освітньому процесі, чого, нажаль, бракує в вищих навчальних закладах України.

Консультаційна робота викладачів зі студентами важлива і в тому сенсі, що дає можливість диференціювати самостійну роботу студентів, частка якої також перевищує рівень самостійної та дослідницької роботи в наших вищих навчальних закладах. Під час активної самостійної дослідницької роботи майбутній педагог активно розвиває пізнавальні навички, аналізує, а отже, збагачує та підвищує творчий досвід, критичне мислення. Робота викладачів зі студентами дає можливість насамперед диференціювати самостійну роботу. В університетах Англії і Шотландії консультаційне навантаження викладачів часто перевищує сумарне навантаження з лекцій та практичних занять.

Крім того, практична педагогічна підготовка майбутніх учителів англійської мови є основним напрямом професійно-педагогічної освіти і здійснюється в активній та пасивній формах. Значну увагу в програмах з підготовки майбутніх учителів англійської мови зосереджено на реалізації особистісно-орієнтованого та диференційованого підходів, що невпинно починають поширюватись та впроваджуватись в вітчизняні заклади освіти.

В основі моделі навчально-методичного комплексу для підготовки вчителя іноземної мови, у Англії і Шотландії лежать такі дидактико-методичні критерії: відповідність професійної підготовки запитам суспільства, віддзеркаленим у сучасній парадигмі шкільної освіти та парадигмі підготовки учителів англійської

мови; дотримання основних методичних та психолого-педагогічних принципів організації навчального процесу; логічність, послідовність та ґрунтовність викладу навчального матеріалу; дотримання основних концепцій підготовки та технологій підготовки; достатнє інформаційне забезпечення комплексу; оптимальне співвідношення обсягів та якості навчального матеріалу; забезпечення розвивального середовища підготовки фахівців.

З врахуванням останніх подій у сучасному світі, навчальні заклади в усього світу переглянули свої погляди на важливість дистанційного навчання, а особливо на це акцентували увагу наші вітчизняні вузи, які фактично не мали жодного досвіду дистанційного навчання. Втім, в університетах Англії і Шотландії вже досить давно широко впроваджують дистанційну форму навчання, а навчальний процес забезпечують комп'ютерними програмами та Інтернет-ресурсами.

Крім того, англійська модель організації практики майбутніх учителів англійської мови відзначається наявністю ознайомлювальної практики, що починається одразу з перших днів навчання студентів. Практика студентів організована як у формі серійної практики – без відриву від процесу навчання тривалістю від 1 до 6 днів, так і блок-практики – у школі з відривом від процесу навчання, що дає можливість майбутнім учителям аналізувати шкільний навчально-виховний процес та брати активну участь у його організації.

І знову нашу увагу заслуговує активна тристороння міжособистісна взаємодія у системі «студент» – «супервізор-керівник бази практики» – «викладач університету», яка визначає коло відповідальних осіб та форми взаємодії між ними у будь-якій із вищеназваних моделей організації практики.

Така модель організації студентської практики демонструє, по-перше, те, що зі студентом тісно співпрацюють як керівник практики від університету, по-друге, це значить співпрацю з супервізором від бази практики. Така активна співпраця між фігурантами процесу спонукає збагачення досвіду студента, поліпшення його мотивації, сприяє застосуванню його знань у практичній діяльності.

Практика може визначатися як пасивна, тобто спонукає студента-майбутнього педагога до вивчення роботи різних освітніх установ, загальне ознайомлення з навчальним процесом, методами проведення виховної роботи; допомога вчителям, проведення екскурсій на природу. В той час як активна практика має на увазі безпосередньо тісний зв'язок методики викладання дисциплін спеціалізації з навчальним планом школи, інтеграцію знань різних шкільних дисциплін; пряму навчально-виховну роботу.

У процесі поєднання активної і пасивної фази навчальної практики відбувається поступове нагромадження знань під керівництвом тісного кола фігурантів з поетапним ускладненням та розвитком компонентів професійної компетентності.

У структурі професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови в університетах Англії і Шотландії спостерігається звична для нас трициклова система: бакалаврат, магістратура й аспірантура. На першому рівні відбувається загальна соціально-гуманітарна підготовка і вивчення фахово-орієнтованих дисциплін, однак в усіх циклах велику цінність має саме практична підготовка студентів. Забезпечується це завдяки тому, що в англійських ЗВО домінує стаціонарна та дистанційні форми навчання, при тому що графік занять формується з урахуванням індивідуальної навчальної програми підготовки студента. Будь-яка форма навчання забезпечується системою навчально-методичних завдань, активними методами навчання та дослідницькими завданнями задля покращення ряду професійних здібностей та навичок критичного мислення, творчих здібностей.

Аналіз організаційних аспектів професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови в університетах Англії і Шотландії дає підстави стверджувати, що підготовка характеризується системністю, гнучкістю, індивідуальним підходом, можливістю здобуття певного ступеня чи підвищення кваліфікації в системі ступеневої освіти, зміст курсів навчальних дисциплін відповідає принципам послідовності та наступності.

Крім того варто зазначити, що рівень забезпеченості навчального процесу навчально-методичними комплексами знаходиться на високому рівні, як і рівень технічного забезпечення навчального процесу, що є безумовно важливими чинниками підвищення ефективності навчання.

Нажаль, матеріально-технічне забезпечення університетів, труднощі в забезпеченні автентичного іншомовного професійного середовища; обмежені можливості щодо здійснення професійного розвитку в глобальному контексті, невідповідність теоретичної та практичної підготовки фахівців актуальним потребам ринку праці залишаються ключовими відмінностями між англійською моделлю та українською, що в свою чергу впливає на ефективність підготовки майбутніх спеціалістів.

У підготовці майбутніх учителів англійської мови слід звернути особливу увагу на розвиток та удосконалення дистанційної форми навчання. Це має на меті активне використання сучасних технологічних здобутків людства – використання комп'ютерних тренажерів, чат-занять, веб-занять та онлайн семінарів, лекцій. Використання інноваційних форм організації навчання, вмінь і навичок професійної діяльності в процесі запровадження інклюзивного навчання, збільшення частки нетрадиційних форм організації діяльності, активних методів навчання (кейс-метод, метод проєктів, презентацій, тощо). А крім того, слід забезпечити можливості студентам навчатися за індивідуальним планом і траєкторією.

Розумним було б повне залучення та адаптація до умов ЗВО змістового компоненту англійської моделі підготовки майбутніх вчителів, тобто здійснити орієнтацію на практичну професійну діяльність з практичною підготовкою фахівців в умовах тісної взаємної праці і постійного керівництва між студентами та викладачами («студент-практикант» – «викладач-наставник» – «керівник практики від навчального закладу»). Доцільно було б для студентів заочної форми навчання встановити обов'язкову вимогу – працювати в галузі шкільної освіти.

З метою краще познайомити студентів та викладачів з особливостями закордонного досвіду на основі вивчення англійської моделі навіть було розроблено і впроваджено до циклу дисциплін за вибором студента у навчальному плані підготовки бакалаврів спецкурс «Особливості професійної підготовки вчителів англійської мови в університетах Англії і Шотландії», проте запозичення закордонного досвіду має приймати більш активний та прогресивний характер.

Як ми можемо бачити, англійська модель підготовки має комплексну структуру та етапність, домінування нетрадиційних форм та активний контроль і співпрацю між студентами-педагогами та викладачами-ученими. На основі вивчення кращих здобутків англійського та шотландського досвіду професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови ми можемо сконструювати та адаптувати модель з урахуванням потреб українського суспільства, вітчизняних організаційно-педагогічних умов та національних традицій в умовах українських ЗВО.

Водночас, слід зазначити, що не тільки англійська модель могла б надихнути до реформування системи освіти стосовно підготовки майбутніх фахівців. Першочерговим у цьому аспекті є також перетворення у країнах-сусідах нашої держави, зокрема в Польщі, яка демонструє успішне втілення запланованих реформ.

Вагому роль у підготовці майбутніх фахівців має зміст освіти як науково-обґрунтована система дидактично та методично оформленого навчального матеріалу для відповідного освітньо-кваліфікаційного рівня. Таким чином, особливого значення набуває організація навчального процесу у закладах вищої освіти та модернізація форм навчальної діяльності.

Іншим цінним спостереженням, яке перегукується з прогресивними поглядами англійської моделі є й те, що в умовах індивідуалізації навчально-виховного процесу та посилення ролі самостійної роботи студентів розумним рішенням стає збільшити кількість годин на самостійну та індивідуальну роботу з одночасним зменшенням кількості годин аудиторних занять у підготовці майбутніх

учителів англійської мови, а в умовах стрімкого переходу до особистісно орієнтованого навчання доцільно закласти принципи більшої варіативності та гнучкості навчального процесу шляхом збільшення переліку навчальних дисциплін за вибором студента [38, с. 173–178].

Польський досвід зауважує, що існує потреба в модернізації вітчизняних навчальних планів із підготовки майбутніх учителів англійської мови освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», що полягає в більш раціональному поєднанні кількості годин на вивчення дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки з одночасним зменшенням кількості на дисципліни циклу гуманітарної та соціально-економічної підготовки.

Варто наголосити, що із метою зближення української системи вищої освіти з польською та розробки порівняльних структур кваліфікацій випускників необхідною є потреба забезпечити стандартизацію результатів навчання при проектуванні освітньо-професійних програм, а зокрема розробку та опис чітко сформульованих і логічно пов'язаних вимог до компетенцій з іноземної мови та навчальних дисциплін циклу професійно-орієнтованої підготовки.

Крім того з метою узагальнення ми можемо окреслити і інші потреби, спільні з англійською моделлю модернізації підготовки майбутніх вчителів з іноземної мови. Це має на увазі конструювання змісту навчання в підготовці майбутніх учителів іноземної мови на засадах, насамперед, ефективного комунікативного підходу та формування комунікативної компетенції з урахуванням специфіки розвитку професійних інтересів у рамках спеціальності, впровадження принципів актуального професійно-орієнтованого навчання, а також забезпечення належного використання інформаційно-комп'ютерних технологій та інтерактивних методів навчання, технічну й технологічну модернізацію навчальних лабораторій та засобів навчання.

Підготовка майбутніх вчителів іноземної мови в Угорщині також могла б видатися корисною з точки зору впровадження передового досвіду. Перш за все слід окреслити загальну картину організації освітнього процесу в ЗВО. Таким

чином, якщо вдаватися до порівняння, то у нашій країні тривалість підготовки вчителів на рівні бакалаврату становить 4 роки, на рівні магістратури – 1–2 роки, в той час як в Угорщині на рівні бакалаврату підготовка вчителя також триває 4 роки, а бакалавра мистецтв, філологів – 3 роки, період навчання в магістратурі триває протягом 2–5 семестрів, після завершення якої випускники одержують диплом вчителя [44, с. 129-130]. Отже, угорські колеги також звертають увагу на домінуванні практичного досвіду.

В умовах сьогодення у професійній іншомовній підготовці педагогічних кадрів Угорщина розвиває дві моделі: супровідну (concurrent), яка передбачає паралельне засвоєння фахового, професійно-педагогічного та загальноосвітнього навчальних компонентів, і послідовну (consecutive), у якій професійно-педагогічна підготовка здійснюється після завершення вивчення циклу дисциплін за професійним спрямуванням [51, с. 11].

Ще однією суттєвою відмінністю між угорською та українською системами педагогічної освіти з підготовки педагогічних працівників є необхідність обов'язкового складання комплексного іспиту в угорських ЗВО із дисциплін психолого-педагогічного циклу ще до початку шкільної педпрактики. З метою впевнитись у володінні студентами усіма навичками, засобами і формами організації навчальної діяльності.

Студенти також проходять підготовку не тільки до початку, але й безпосередньо упродовж педпрактики на основі спеціально розроблених теоретично-практичних семінарів. Дуже важливим в угорському досвіді є розвинутий феномен «менторства», що відображає той факт, що надалі студенти закріплюються виключно за тими вчителями, які здобули спеціальну кваліфікацію ментора, тобто звання керівника шкільної педпрактики у системі післядипломної освіти Угорщини. Підготовка таких педагогічних кадрів в Угорщині організовується на відповідних курсах, а до їх читання залучаються знані науковці та практики. В Україні така практика підготовки вчителів до роботи зі студентами-

практикантами ще не набула такого поширення, тому не всі з них повністю готові до виконання функцій ментора (керівника практики) [44, с. 134].

Відповідно до угорської моделі підготовки педагогічних працівників, яка була переосмислена у рамках Болонського процесу, в Угорщині, на відміну від української моделі, педагогічну практику проходять тільки ті освітяни, які свідомо обрали педагогічний напрям освіти при вступі до магістратури. В той час як в Україні педагогічну практику проходять усі без винятку студенти, в Угорщині спрацьовує так звана система профвідбору, де практична підготовка вчителів ІМ дійсно сприяє покращенню якості професійної освіти та формуванню мотивації до педагогічної діяльності [51, с. 134].

Крім того, важливим здобутком системи педагогічної освіти Угорщини стала обов'язкова підготовка студентами окремого творчого портфоліо як частини магістерської роботи з методики навчання ІМ, що включає різноманітні автентичні матеріали, зібрані протягом педпрактики та семінарських занять із дисциплін професійного циклу, метою яких є безпосередня демонстрація розвитку професійно-педагогічних компетенцій майбутнім вчителем.

Важливою умовою у підвищенні ефективності професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, на думку угорських дослідників, є формування стійкої мотивації до професійної педагогічної діяльності. Вони наголошують, що простежується взаємозв'язок між рівнем сформованості професійної мотивації педагогів і мотивацією та успіхами у навчанні учнів.

Узагальнений аналіз результатів наукових досліджень досвіду зарубіжних учених дозволяє виокремити основні положення щодо формування мотивації до професійної діяльності майбутніх учителів іноземних мов: формування мотивації на допрофесійному, професійному рівнях, в системі післядипломної освіти; максимальна професійно-педагогічна спрямованість навчально-виховного процесу на всіх освітніх рівнях; орієнтація на особистість студента (розвиток рефлексії, автономності, полікультурності); залучення студентів до науково-дослідної роботи

педагогічного спрямування; оптимальне поєднання теоретичної і практичної підготовки [51, с. 10].

Дослідження та порівняльний аналіз моделей підготовки вчителів в Угорщині та Україні згідно М. Леврінц свідчить, що ми маємо безліч спільних та відмінних рис, однак у сучасних умовах обидві країни тримають курс на модернізацію системи вищої освіти, інтеграцію національної освіти у європейський освітній простір та міжнародний обмін науково-практичним досвідом, що в свою чергу створює ряд необхідних передумов до оновлення цілей і змісту вивчення іноземних мов у ЗВО.

Проте, результати педагогічних досліджень переконливо вказують на те, що Угорщина має більш вагомі здобутки у підготовці вчителів іноземної мови, насамперед, завдяки систематичній, цілеспрямованій роботі з формування професійної педагогічної мотивації майбутніх учителів іноземних мов на всіх рівнях. Втім, обидві країни прагнуть модернізувати систему педагогічної освіти у поєднанні національних традицій із прогресивними ідеями зарубіжного досвіду.

Як ми можемо бачити, професійна підготовка ряду європейських країн переконливо стверджує на необхідності створення умов безпосередньо в умовах творчого та нестандартного навчання, шляхом збільшення частки нетрадиційних форм організації навчальної діяльності поряд з традиційними, через збільшення частки самостійної роботи, дослідницької роботи та самонавчання, а також через феномен так званого менторства, тобто обопільного обміну досвідом між керівником та студентом-практикантом і концентрації насамперед на практичній частині навчальної діяльності.

Педагогічний досвід нашої країни в свою чергу свідчить, що сучасній українській освіті XXI століття потрібен учитель з якісно новим світоглядом, проблем освіти, нестандартний і неординарний у своїй діяльності учитель-творець, здатний закласти в учнях фундамент до самостійного і творчого самовдосконалення, дослідник-новатор, здатний гнучко і швидко змінювати

напряма і зміст навчальної діяльності відповідно до зміни технологій та вимог суспільства.

1.3. Організаційно-змістові особливості професійної підготовки учителів англійської мови в українських університетах

В умовах соціального і технологічного прогресу предмет іноземна мова є необхідним загальноосвітнім предметом у закладах середньої освіти, який безумовно може зробити внесок в процес розвитку творчих здібностей учнів, завдяки наявному потужному виховному, освітньому, розвиваючому та культурологічному потенціалу, який іноземна мова може активізувати в ході реалізації практичної мети навчання, адже розширення загальноосвітнього кругозору і розвиток творчого компонента найінтенсивніше відбувається у процесі комунікативно-пізнавальної діяльності учнів. Особливої актуальності тема формування творчих здібностей набуває для учнів старшої школи, які в подальшому потраплять в середу, яка потребує від них інакшого підходу, а також мобілізації творчих знань та нестандартних поглядів.

Такі запити щодо реалізації освітніх цілей потребують висококваліфікованого спеціаліста, який володіє не тільки педагогічними та психологічними знаннями, але й новітніми методиками викладання та є представником сучасних прогресивних поглядів у сфері навчання.

Вчитель шляхом грамотної організації навчально-виховного процесу і впливу на особистість забезпечує формування творчих здібностей учнів, збагачує їх емоційний і практичний досвід, формує нестандартне мислення, інтелектуальний потенціал, сприяє вихованню естетичних поглядів, забезпечує умови для ефективного оволодіння і накопичення професійних навичок, сприяє розвитку та розкриттю природних задатків, творчого потенціалу, тощо.

І хоча до проблеми використання англійської мови з метою формування творчих здібностей звертались багато авторів, серед представників наукового товариства відзначається брак теоретичного обґрунтування, недостатня кількість

наукового та методичного матеріалу щодо розвитку творчих здібностей учнів на старшому етапі, що є насущною проблемою для майбутніх вчителів.

Збільшення частки творчості під час проведення уроків для учнів старшої школи не тільки забезпечує розвиток іншомовної комунікативної компетентності, збагачує досвід та залучає до світової культури, але й налаштовує учнів на усвідомлену та активну творчу діяльність у майбутньому, що підкріплює прагнення учнів до самореалізації та постійного культурного саморозвитку.

Таким чином, іноземна мова є ефективним засобом комплексного та всебічного впливу на особистість. На сьогоднішній день мета держави полягає в створенні нової школи, де сутнісного значення набуває креативність особистості та здатність до нестандартного мислення. Такі якості можуть бути сформовані у процесі спеціально організованих педагогічних впливів в рамках тієї системи освіти, яка сама є креативною за змістом, тяжіє до творчого вирішення проблем шляхом використання сучасних інноваційних технологій для досягнення визначеної мети.

Концепція сучасної креативної освіти відповідає основним документам, що забезпечують діяльність освітньої галузі: Загальна декларація прав людини, Декларація прав дитини, Національна доктрина розвитку освіти України, Закони України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», державні документи щодо реформування сучасної освіти.

Нова українська школа на сьогодні є ключовою реформою Міністерства освіти і науки. Головна мета якої у глобальній модернізації школи, щоб сприяти позитивному розвитку творчої всебічно розвинутої особистості. Концепція НУШ – покликана навчити учнів критично мислити та творити.

У рамках обговорення про професійну підготовку педагогічних кадрів слід згадати, що наша держава зацікавлена у ряді заходів, щодо підтримання та підвищення творчої активності серед молоді .

Нормативно-правова база регламентації соціальної роботи з молоддю обдарованою особистістю в Україні має на меті підтримання процесу творчого

навчання та соціальної діяльності. Законодавство України визначає такі поняття як «обдарована дитина», «обдарована молодь», які включають весь спектр категорії творчих особистостей захист і підтримка яких передбачена в наведених законах та нормативно-правових актах.

Вітчизняна і зарубіжна наука приймають визначення обдарованості, запропоноване Комітетом з освіти США. Сутність його полягає в тому, що обдарованість – це якісно своєрідне поєднання здібностей, які забезпечують успішне виконання діяльності, широту людських можливостей (загальні здібності), розвинутий розумовий потенціал, сукупність задатків і талановитості. Обдарованість можуть встановити професійно підготовлені особи, які орієнтуються на такі її параметри: видатні здібності, потенційні можливості та досягнення високих результатів, уже продемонстровані успіхи в одній або багатьох галузях [95].

Соціально-інтегративний підхід в свою чергу передбачає потребу у диференціації та індивідуалізації форм організації навчання, обґрунтування різнорівневих програм, спрямованих на активізацію пізнавально-творчих потенційних здібностей обдарованої молоді людини [77, с. 50].

На важливість розвитку насамперед творчої молоді вказує ряд нормативно-правових документів:

1. Декларація про загальні засади державної молодіжної політики в Україні. Ця політика в Україні є пріоритетним і специфічним напрямом діяльності держави і здійснюється: в інтересах молоді людини, суспільства, держави; з урахуванням можливостей України, її економічного, соціального, історичного, культурного розвитку і світового досвіду державної підтримки молоді [77].

2. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку в інтересах особистості, суспільства та держави, а також визначає основні шляхи реалізації державної молодіжної політики в Україні [33].

3. Закон України «Про основні засади державної підтримки обдарованих дітей та молоді на Україні» [32]. Цей Закон визначає основні засади державної політики щодо обдарованих дітей та обдарованої молоді і спрямований на забезпечення сприятливих умов для активного розвитку їх талантів, розумових і фізичних здібностей.

4. Указ Президента України «Про додаткові заходи щодо державної підтримки обдарованої молоді» постановив: одним із головних напрямів діяльності виконавчої влади є реалізація державної молодіжної політики, яка спрямована на створення більш сприятливих умов для здобуття молоддю освіти, розвитку інтелектуального і творчого потенціалу молодих громадян, їх самовизначення та самореалізації [104].

5. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» визначає загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молодих громадян України в інтересах особистості, суспільства та держави, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні щодо соціального становлення та розвитку молоді [33].

Тобто, аналіз нормативно-правової бази свідчить, що вона є досить різноманітною, хоча потребує деяких змін. Соціально-педагогічна робота з творчою молоддю є багатогранною, але таким чином педагогічна сфера та працівники закладів освіти мають бути навчені працювати з творчою молоддю, інакше даний напрям педагогічної роботи буде недостатньо розвиненим та малоефективним.

У контексті дискусії про розвиток творчих здібностей в учнів старшої школи вимальовується образ майбутнього вчителя іноземної мови, постає питання про зміст та структуру програм, необхідних для розвитку необхідних вмінь та компетенцій у підготовці майбутніх вчителів з іноземної мови.

Вища освіта визначається сукупністю систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і

громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти та регулюється Законом України «Про вищу освіту» (2017 р.).

В Україні підготовка майбутніх педагогічних кадрів здійснюється на першому або бакалаврському рівні та другому або магістерському рівні. Останній рівень передбачає підготовку майбутнього педагогічного працівника до умов викладання у ЗВО. Говорячи про підготовку учителів саме з іноземної мови, неможливо не розглянути основний заклад вищої освіти, що спеціалізується на такій підготовці. В дискурсі нашого дослідження стосовно моделі підготовки майбутніх учителів з англійської мови доцільно розглянути навчально-освітню програму Київського Національного Лінгвістичного Університету (КНЛУ). Підготовка за напрямом «Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (англійська і друга західноєвропейська мова)» на бакалаврському (першому) рівні освіти покликана підготувати майбутніх фахівців з викладання іноземних мов з врахуванням сучасних умов і новітніх тенденцій у сфері навчання у галузі «Овіта/Педагогіка» за спеціалізацією «Англійська мова та література».

Крім того варто акцентувати увагу на вивченні другої західноєвропейської мови (німецької, іспанської, французької), тому до увагу ми беремо одночасно освітні програми з підготовкою до викладання англійської мови та другої західноєвропейської мови (в даному випадку розглянемо німецьку мову).

Як вже зазначалось вище, дана програма є освітньою, мета якої полягає в підготовці викладача англійської мови і другої західноєвропейської мови та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти.

Освітня програма укладена проєктною групою висококваліфікованих фахівців, зацікавлених в модернізації освітнього процесу підготовки майбутніх вчителів. З урахування європейських вимог щодо підготовки викладача іноземних

мов та зарубіжної літератури; ґрунтується на сучасних дослідженнях у сфері педагогіки, методики навчання іноземних мов, філології та зарубіжної літератури.

Програма містить в собі також особливості організації педагогічної практики з англійської мови та другої західноєвропейської мови, виконання курсових робіт; окремі курси освітньої програми викладаються іноземними мовами.

Таким чином, при розроблені навчальної програми були враховані вимоги:

1) освітнього стандарту (стандартів – у випадку мультидисциплінарних програм;

2) професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (Затверджено наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України 23.12.2020 р. № 2736);

3) рекомендації стейкхолдерів: випускників бакалаврату КНЛУ, студентів КНЛУ, вчителів англійської мови Київського національного лінгвістичного університету.

Зміст освітньо-професійної програми у підготовці за напрямом «Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (англійська і друга західноєвропейська мова)» немає обмеження щодо форм здобуття освіти, обсяг освітньої програми в змісті становить 240 кредитів ЄКТС з терміном навчання 3 роки і 10 місяців.

Основний фокус зосереджено на педагогіці середньої освіти, практиці усного та писемного англійського мовлення, методиці навчання англійської мови, другої західноєвропейської мови та зарубіжної літератури у ЗЗСО, теоретичних лінгвістичних та літературознавчих дисциплінах.

Професійний акценти програми робляться на формуванні здатності реалізувати професійну діяльність, розв'язувати складні задачі і проблеми у професійно-методичній діяльності або навчанні.

Об'єктом вивчення та професійної діяльності: є англійська та друга західноєвропейська мова (німецька / французька / іспанська) в теоретичному та

практичному аспектах, зарубіжна література, методика навчання англійської мови та другої західноєвропейської мови (німецької/ французької / іспанської) у закладах загальної середньої освіти.

Цілі навчання покликані забезпечити здобувачу вищої освіти формування загальних і фахових компетентностей, спрямованих на засвоєння системи знань, умінь і навичок у сфері педагогіки, методики навчання іноземних мов, зарубіжної літератури та філології для їхнього практичного застосування в межах освітньої діяльності в закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО), а також сформувати здатність до професійно-методичної діяльності із широким доступом до працевлаштування, з правом подальшого продовження навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти.

Теоретичний зміст предметної галузі становить системау базових наукових теорій, концепцій, принципів, категорій, методів і понять методики.

Коментуючи зміст програми в галузі методики та технології, ми виокремлюємо володіння загальнонауковими та спеціальними методами дослідження методичних явищ навчання мови, методи і технології навчання англійської мови та другої західноєвропейської мови (німецької / французької / іспанської) і зарубіжної літератури, інформаційно-комунікаційні технології.

Таким чином ми можемо зазначити, що освітня програма містить в собі перелік обов'язкових курсів, спрямованих на формування в студентів системи методичних та педагогічних знань. В документі зазначено, що 75 % обсягу освітньої програми спрямовано на забезпечення загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, визначених цією освітньою програмою.

Тобто, як вже було зазначено, обсяг освітньої програми на базі повної середньої освіти становить 240 кредитів. Нормативних навчальних дисциплін 180 кредитів, що становить 77 %, вибіркові навчальні дисципліни становлять 60 кредитів – 25%. Безпосередньо практична підготовка майбутніх вчителів іноземної мови становить 23 кредита – 5%. Втім, варто зазначити, що на підготовку вчителів до викладання другої іноземної мови приділяється менше часу, таким чином,

навчальні плани стосовно підготовки другої західноєвропейської мови бракують, на нашу думку, ряду фундаментальних лінгвістичних та педагогічних дисциплін, таких як, наприклад, методика викладання другої західноєвропейської мови.

Це зазначено в програмних вимогах до атестаційного іспиту з першої та другої мови. В той час як навчання першої мови полягає в перевірці в студентів сформованості інтегральної компетентності, що відображається у здатності розв'язувати складні завдання і проблеми в професійних галузях під час діяльності або навчання, передбачає проведення досліджень та/ здійснення інноваційної діяльності з використанням комплексу міждисциплінарних даних; загальних компетентностей (здатність спілкуватися державною мовою; англійською мовою; бути критичним; мати орієнтири до самовдосконалення; розв'язувати проблеми різного рівня складності завдяки здатності до абстрактного та інтегрального типу мислення); предметних та фахових компетентностей. Саме останні передбачають формування в молодого фахівця творчого мислення, умінь та творчого та аналізу у своїй професійній діяльності, що поєднується з знанням педагогічної техніки, майстерності, а також сприяє в свою чергу розуміння та критичному осмисленню еволюційних шляхів розвитку вітчизняного і світового мовознавства, перекладацьких студій, літературознавства.

Атестаційні вимоги з другої іноземної мови виглядають значно скромніше. Вони передбачають втілення загальних (здійснення спілкування іноземними мовами, здатності то абстрактного мислення, систематизації, використання інноваційних технологій, тощо) та фахових компетентностей (педагогічна техніка, майстерність, доцільне застосування набутих соціокультурних знань на практиці, тощо).

Викладання і навчання згідно з навчальною програмою здійснюється з врахуванням сучасних методів студентоцентрованого, проблемно-орієнтованого навчання (проблемні, інтерактивні, проєктні, інформаційно-комп'ютерні, тощо). Дані методи викладання не тільки формують у майбутніх вчителів здатність до критичного мислення, сприяє розвитку творчих здібностей, але й надає в свою

чергу під час співпраці в межах навчально-виховного процесу студентам досвіду і навичок використання цих сучасних методів, які втіляться у майбутньому безпосередньо в професійній діяльності майбутніх учителів. Також у важливо відмітити, що у підготовці майбутніх фахівців передбачено застосування інноваційних технологій (case-study, blended learning, distance learning, cooperative learning, mobile learning), визнаних прогресивними у сучасному контексті в галузях педагогіки та методики.

Серед форм організацій навчального процесу домінують традиційні аудиторні (лекції, семінари, практичні заняття) та позааудиторні (консультації, індивідуальні заняття та завдання, самостійна робота, дистанційні навчальні заняття, педагогічна практика з англійської мови і другої західноєвропейської (французької / німецької / іспанської) мови, консультації з викладачами, курсова робота з методики навчання англійської мови, педагогіки, навчальна (безперервна) та виробнича педагогічна практика з першої та другої іноземної мови.

Оцінювання здійснюється з Положенням КНЛУ про систему модульно-рейтингового контролю результатів навчання студентів і передбачає поточний, модульний і підсумковий контроль.

Серед видів контролю домінують усні й письмові іспити, заліки, тестування, а також творчі проектні роботи, колоквиуми, есе, мультимедійні презентації, виконання творчих завдань, тощо. Варто відмітити, що в дійсності, у межах навчального закладу, все ще переважають традиційні види контролю, як і традиційні форми проведення занять.

Особливої уваги в умовах підготовки майбутніх спеціалістів заслуговує коментування матеріально-технічного оснащення ЗВО, адже від цієї умови прямо залежить успішність у реалізації підготовки молодих спеціалістів з точки зору навчання та забезпечення студентів необхідним досвідом роботи безпосередньо під час навчання.

Коментуючи матеріально-технічне забезпечення КНЛУ ми можемо підсумувати, згідно з положеннями освітньої програми, що воно повністю дозволяє

забезпечити освітній процес протягом всього циклу підготовки за програмою, що безсумнівно підвищує якість та ефективність підготовки майбутніх учителів іноземної мови. Освітня програма передбачає наявність електронного депозитарію тестів з іноземних мов, підручників, навчальних посібників вітчизняного та зарубіжного видання, авторефератів дисертацій.

Характеристики інформаційного та навчально-методичного забезпечення також перебувають на високому рівні і сприяють підготовці молодих фахівців. Це включає в себе: портфоліо освітньої програми, інформаційно-методичні пакети дисциплін, навчально-методичні публікації науково-педагогічних працівників університету, фонди бібліотек університету, у тому числі передплачувані фахові періодичні видання, фонди кабінету методики та репозитарію КНЛУ, сайти університету, факультету та кафедри.

Таким чином, аналізуючи чинну освітню програму з підготовки учителів іноземної мови, ми можемо прийти до висновку, що вона укладена згідно з сучасними принципами і основними потребами в галузі педагогіки. Особливо втішним є той факт, що матеріально-технічне та інформаційне забезпечення вищого навчального закладу знаходяться на досить високому рівні, що не може не підвищувати мотивацію студентів до навчання та ефективного засвоєння знань.

Орієнтуючись положеннями освітньої програми ми маємо всі можливості стверджувати, що випускники ЗВО протягом навчання засвоюють в повній мірі ряд загальних компетентностей (ЗК), спеціальних (фахові або предметні) компетентності (ФК), інтегральних компетентностей, що передбачає здатність вирішувати складні спеціалізовані завдання і практичні проблеми у процесі навчання іноземних мов та зарубіжної літератури в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає використання сучасних освітніх і лінгвістичних концепцій, інноваційних методів і технологій навчання.

Крім того, заданий курс освітньої програми сприяє розвитку творчої особистості майбутнього педагога, на теоретичному і практичному досвіді вчить

його методам творчої роботи під час виконання обов'язків його професійної діяльності.

Висновки до першого розділу.

Згідно з теоретичним аналізом наукових джерел, ми можемо з'ясувати, що професійну підготовку майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей слід розглядати як багатогранний, комплексний і складний процес, що спрямований на формування ряду особистісно важливих якостей, здібностей, компетентностей, а також професійних знань, вмінь і навичок.

На сьогоднішній день вища освіта України потребує радикальних та стрімких змін у модернізації змісту освіти та перегляду моделі підготовки майбутніх педагогічних працівників з іноземної мови. Актуальним для умов сьогодення залишається питання творчості та творчих здібностей, як найголовнішого компонента прогресивної сучасної особистості, готової до активної та продуктивної праці в умовах полікультурного суспільства.

Вітчизняний досвід підготовки учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей демонструє нам втішену та перспективну модель підготовки, укладену згідно з врахуванням актуального педагогічного досвіду, основними потребами в галузі педагогіки та методики, сучасними педагогічними принципами.

Як ми можемо бачити, професійна підготовка ряду європейських країн переконливо стверджує про необхідність побудови та організації навчального процесу безпосередньо в умовах творчого та нестандартного навчання, шляхом збільшення частки нетрадиційних форм організації навчальної діяльності поряд з традиційними, через збільшення частки самостійної роботи, дослідницької роботи та самонавчання, а також через феномен так званого менторства, тобто обопільного обміну досвідом між керівником та студентом-практикантом і концентрації насамперед на практичній частині навчальної діяльності.

Іншими не менш важливими тенденціями сучасності в умовах передового педагогічного досвіду виявились потреби більш широкого застосування

інноваційних технологій, ІКТ та удосконалення дистанційної форми навчання в процесі підготовки майбутніх учителів англійської мови до їх професійної діяльності з метою розвитку в учнів творчих здібностей.

Ми можемо впевнено стверджувати, що врахування останніх тенденцій педагогічного досвіду європейських країн та його поєднання з українським досвідом, інтеграція та адаптація в зміст освіти європейського компоненту та концентрація на практичній діяльності створює сприятливі, реальні та об'єктивні умови для удосконалення моделі підготовки майбутніх учителів з англійської мови до розвитку творчих здібностей.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

2.1. Умови і зміст підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

Оскільки умови професійної підготовки майбутніх фахівців – це сукупність взаємопов'язаних зовнішніх і внутрішніх факторів навчального процесу у вищому навчальному закладі, від реалізації яких залежить досягнення поставлених дидактичних цілей, то при підготовці спеціалістів у ЗВО доцільно виділити дві групи умов професійної підготовки – організаційні та педагогічні.

Організаційні умови відображають обставини у яких здійснюється процес професійної підготовки майбутніх фахівців іноземної мови (нормативно-правової бази, управлінської та інформаційної діяльності із забезпечення професійної підготовки). Педагогічні умови забезпечують зміст, цілісність і результати освітнього процесу професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. Серед них виділено модернізацію змісту, форм, методів та засобів підготовки майбутніх учителів англійської мови [108].

Так, наприклад, В. Манько педагогічні умови визначає як «взаємопов'язану сукупність внутрішніх параметрів та зовнішніх характеристик функціонування, яка забезпечує високу результативність навчального процесу і відповідає психолого-педагогічним критеріям оптимальності» [56, с. 153]. Тобто це такі умови, які формують певні обставини, що сприяють розвитку чи гальмуванню навчально-виховного процесу або засоби ефективного впливу на здійснення навчально-виховного процесу.

У той час як на думку О. Бражнич, педагогічні умови є сукупністю об'єктивних можливостей змісту, методів, організаційних форм і матеріальних

можливостей здійснення педагогічного процесу, що забезпечує успішне досягнення поставленої мети [13].

Таким чином ми можемо логічно зробити висновки про те, що педагогічні умови теоретично розглядаються як чинники, що здійснюють вплив на процес досягнення цілі, а тому мають закономірно розглядатися в контексті навчальної ситуації та потенційних чинників, що можуть впливати на процес та зумовлювати його позитивні результати.

У зв'язку з вище зазначеним, для визначення організаційно-педагогічних умов слід враховувати специфіку освітнього процесу у вищій школі та сутності компоненту творчої діяльності у навчально-виховному процесі. Крім того, організаційно-педагогічні умови покликані забезпечувати реалізацію одночасно окремі складники моделі методичної системи і увесь процес навчання в цілому.

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури та шляхом емпіричних спостережень було встановлено, що ефективний вплив на процес підготовки майбутніх вчителів іноземної мови у професійній діяльності забезпечуватимуть наступні організаційно-педагогічні умови:

- сформованість мотивації до здійснення професійної діяльності;
- підвищення професійної компетентності викладачів дисциплін, в яких використання творчих та інноваційних підходів мають домінуючий характер;
- введення сучасних засобів навчання у процес підготовки студентів на різних етапах оволодіння професією;
- створення сприятливого інформаційного середовища для розвитку пошуково-творчих здібностей майбутніх педагогів у процесі самостійної навчальної діяльності.

Крім того, в контексті обговорення умов підготовки майбутніх вчителів іноземної мови до розвитку творчих здібностей учнів, ми можемо умовно диференціювати достатні умови для функціонування результативної роботи моделі методичної системи та необхідні умови, що логічним чином визначаються на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, досвіду роботи у ЗВО,

результатів педагогічного експерименту з урахуванням особливостей взаємозв'язків між компонентами розробленої методичної моделі тощо. Зазначимо що умови для результативного функціонування моделі методичної системи підготовки майбутніх вчителів автори А. Алексюк, А. Аюрзанайн, П. Підкасистий, В. Козаков поділяють їх на зовнішні та внутрішні:

Ми можемо трактувати зовнішні умови як такі, що спрямовані на створення розвивального середовища креативної та творчої діяльності. Тобто такі умови, що спрямовані на створення розвивального середовища для творчої діяльності студентів.:

- 1) націленість педагогічного процесу на розвиток творчої особистості майбутнього вчителя іноземної мови, його індивідуальності, формування здатності до продуктивної творчої діяльності;
- 2) єдність організації репродуктивної, проблемно-пошукової і творчої діяльності, спрямованої на послідовне формування у студентів цілісної системи знань, вмінь і навичок, а також оптимізація змісту, форм і засобів організації процесу формування у майбутніх учителів необхідних знань та вмінь для розвитку креативних навичок;
- 3) використання доцільних прийомів і методів формування необхідних знань і вмінь студентів, які мають якісний та високий ефект при незначних витратах зусиль і часу;
- 4) позитивні стосунки між викладачем та студентською групою; об'єктивність та адекватність викладача в оцінюванні навчального процесу.

До внутрішніх умов, які визначаються особистісним потенціалом студента та які безпосередньо впливають на ефективність формування у майбутніх учителів необхідних знань і умінь для здійснення педагогічної діяльності ми відносимо:

- 1) якість мотивацій до оволодіння знаннями необхідними для майбутньої педагогічної діяльності;
- 2) зміст ціннісно-сислової сфери особистості;

3) особистість майбутнього вчителя, що акумулюється в професійно важливих якостях.

Основним джерелом стимулювання цього особистісного потенціалу є власна мотивація до оволодіння професією на основі системи професійно значущих знань і умінь шляхом включення студентів у професійно зорієнтовану практику та залучення їх до практичного досвіду творчої креативної діяльності.

Внутрішні обставини покликані підтримувати особистісний розвиток студента та інтерес майбутніх вчителів іноземної мови до творчої та педагогічної діяльності, а також передбачає формування позитивного ставлення до майбутньої професії, усвідомлення значущості у професійному зростанні та саморозвитку.

Професійно зорієнтована діяльність полягає в обміні інформації з метою розроблення стратегії та оригінальних способів розв'язання професійних проблем. Включення студентів у професійно зорієнтовану діяльність забезпечує в них не тільки накопичення педагогічного досвіду роботи, але й зумовлює формування якостей, що забезпечують виконання педагогічних завдань на рівні інновацій та творчості; оволодіння професійними функціями на основі конструктивного професійного і міжособистісного спілкування; розв'язання ситуацій «подолання труднощів», «досягнення успіху» тощо.

Включення у таку діяльність відбувається під час розв'язання студентами професійно зорієнтованих завдань. Втім важливо зазначити, що професійно зорієнтовані завдання інакше впливають на засвоєння елементів змісту освіти та містять особистісний компонент, пов'язаний в першу чергу з проявами особистості, такими як додання сенсу, вияв творчості та креативності, готовність до виявлення відповідальності за кінцевий результат діяльності, тощо. Говорячи про модель підготовки майбутніх вчителів до розвитку креативних здібностей в учнів, слід наголосити на необхідності впроваджувати креативні завдання в навчальний процес. Креативні завдання мають привертати увагу до змісту діяльності й мати необхідне інформаційне навантаження. Сутність професійно зорієнтованих творчих завдань мають включати в себе обов'язковий елемент

проблемного характеру, де майбутній фахівець спрямований не лише на результат, але й на процес, що пов'язаний з навчальними діями.

Продовжуючи розгляд питання стосовно внутрішніх умов, ми також враховуємо необхідність наявності досвіду роботи, оскільки досягнення відповідності хоча б нормативним вимогам неможливе без включення у практику професійної зорієнтованої педагогічної діяльності, адже опора виключно на теоретичну базу у межах спеціальної підготовки не дозволяє сформувати комплексне уявлення про професійно зорієнтовану діяльність. «Досвід роботи створює основу для подальшого розвитку професійних умінь, здібностей і в цілому – для професіоналізму вчителя» [65, с. 112].

Важливо наголосити, що вплив вказаних внутрішніх умов визначатиметься передовсім самим суб'єктом професійної діяльності за допомогою змісту його ціннісно-смыслові сфери, особливостей особистості, які акумулюються в професійно важливих якостях, а також якості мотивації професійно зорієнтованої діяльності.

Слід також наголосити на іншій групі не менш важливих організаційних умов, а саме на матеріальних умовах, що забезпечують ефективність формування у майбутніх вчителів іноземної мови знань й умінь через організацію предметного середовища. До них слід віднести так званий технологічний і науково-методичний комплекс підготовки майбутніх фахівців відповідно до визначеної програми та пріоритетів.

Використання інноваційних процесів є соціально значущим аспектом у підготовці майбутніх вчителів-філологів, оскільки вони обумовлюють ряд важливих для сучасної освіти аспектів і можливостей: доступ до світових знань і культури країн, мову яких майбутній учитель-філолог буде викладати учням; передачу знань, напрацьованих людством до кожного користувача єдиного інформаційного простору; необмеженість свободи творчості, що є показником високої професійної кваліфікації викладача-філолога; адаптацію особистості майбутнього філолога до динамічно мінливих умов життя в цілому [91, с. 64].

Так наприклад було доведено, що на зміст і методику навчання майбутнього вчителя-філолога позитивно впливають інформаційні технології, що дозволяють інтенсифікувати процес навчання та розвиток творчих здібностей завдяки створенню мультимедійних програм, електронних посібників, презентацій, завдань до самостійної творчої роботи.

Досягнення результатів, очікуваних від реалізації інноваційного педагогічного процесу, залежить від мотивації виконавців. Заради цього необхідно створити відповідні умови, передбачуючи колективні та індивідуальні стимули. Передбачуючи можливий опір змінам або труднощі у взаємодії виникає закономірна необхідність розробити тактику щодо підвищення зацікавленості, активізації участі всіх учасників до педагогічного процесу та співпраці, формуючи позитивні умови та здатність аналізувати, злагоджено працювати та розвивавати необхідні здібності.

Таким чином, ініціатори інноваційного процесу мають заздалегідь продумати і змодельовати комунікативні канали та механізми, стежити за ефективністю їх функціонування. Доступність, своєчасність, достовірність інформації, сприятливий для професійного спілкування клімат забезпечують ефективну взаємодію всіх учасників інноваційного педагогічного процесу. Це зумовлює необхідність втілення ряду педагогічно-організаційних умов та чітке планування навчальної діяльності у підготовці майбутніх фахівців.

Виходячи з цього можемо зауважити, що домінуючою цінністю в сучасному суспільстві стає високий рівень професійної освіти працівників, зумовлений широким поширенням інформаційних технологій, що швидко оновлюються, та інтенсивним інформаційним обміном на міжнародному, державному і регіональному рівнях. Ці процеси визначають конкретні вимоги до рівня професійної компетентності фахівців різного рівня.

Так впровадження сучасних інноваційних психолого-педагогічних підходів в організацію педагогічної діяльності у підготовці майбутніх учителів іноземної мови, створення сприятливого середовища для осмислення емпірично набутих

способів професійної діяльності, надання майбутнім фахівцям ряду можливостей за допомогою спеціального навчання освоїти способи реалізації професійно зорієнтованих завдань творчого характеру, мають на меті істотно полегшити і підвищити ефективність процесу підготовки майбутніх вчителів.

Таким чином, узагальнюючи наукові праці відзначимо, що до організаційно-педагогічних умов професійної підготовки учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи слід віднести: зовнішні та внутрішні організаційно-педагогічні умови: 1) широке застосування активних форм організації навчання – лекцій-дискусій, лекцій-прес-конференцій, чат-занять, вебзанять, он-лайн семінарів, міждисциплінарних семінарів; 2) застосування методів активного навчання: кейс-методу, методу проєктів, презентацій, завчасного ознайомлення з навчальним матеріалом з подальшим його обговоренням під час проведення лекції; 3) організація навчання студентів за індивідуальною навчальною траєкторією; 4) акцентуація практичної складової професійної підготовки майбутніх учителів з орієнтацією на подальшу професійну діяльність; 5) ефективна організація пасивної та активної практик студентів.

У наступному підрозділі пропонуємо науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи та авторську методичну розробку нестандартного уроку з англійської мови для майбутніх вчителів англійської мови з метою формування у них творчих здібностей.

2.2. Науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи

Ставлячи перед собою завдання підготовки студентів до опанування ними їх майбутньої професії з метою формування в учнів творчих здібностей, виникає ряд необхідних умов стосовно підходу до професійної діяльності, а насамперед стосовно необхідності сформуванню гуманістично орієнтованого мислення в

майбутніх учителів, тобто нові та іноваційні підходи до професійно-педагогічної підготовки. В контексті обговорень про розвиток творчого мислення треба пам'ятати про те, що у багатьох майбутніх фахівців мислення заходиться під впливом стереотипів щодо розуміння педагогічної діяльності, що в свою чергу заважає формуванню в них здатності до творчого мислення і заважає завданню.

Якщо говорити про організаційно-педагогічні умови підготовки вчителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі, важливо розуміти, що організаційні форми повинні максимально відповідати обраним методам і можливостям виконавців навчального процесу, адже кожен етап інноваційного процесу вимагає певної організації роботи і застосування відповідних методів.

Іноваційна методична компетентність виявляється в здатності учителя реалізувати комплексний підхід до проєктування та впровадження інновацій, а також до використання у навчальній діяльності інтерактивних методик, вміння упроваджувати основи методології побудови освітніх технологій, що гарантує адекватне співвідношення змісту, засобів, методів і організаційних форм навчання, тощо.

Виникнення нових методик викладання вимагає від фахівця додаткової відповідальності та оволодіння спектром нових навичок, тобто, інакше кажучи, інтерпретувати знання та створювати атмосферу активного інтелектуального спілкування. В умовах епохи використання інтернету, засобів масової інформації і технологій не можливо собі уявити організацію навчально-виховного процесу без них. Особливо потужний потенціал у формуванні творчих здібностей виказують технології.

Згідно з останніми дослідженнями у галузі методики викладання, одним із ефективних засобів навчання є особистісно-діяльнісний підхід (ОДП). При використанні ОДП в організації навчання відбувається зміщення акценту з домінування окремих форм і методів на визнання їх плюралізму, переваги творчої ініціативи, конструювання «ситуації успіху», «ситуації вибору», самоаналізу,

самооцінки, самопізнання, самовираження, самореалізації [74, с. 38]. Цей підхід ставить у центр навчально-виховного процесу здібності, інтереси та можливості студента.

Орієнтація на творчу направленість ОДП стає важливою вже при відборі іншомовного навчального матеріалу та при створенні системи вправ для його опрацювання. Творчий підхід до укладення або відбору завдань з боку викладача взаємно відзначає творчий відгук у процесі навчально-виховної діяльності. Таким чином, переосмислення та увага до творчої складової ОДП є запорукою того, що студенти – майбутні вчителі самі навчаються творчо ставитися до виконання завдань, а також зможуть готувати ефективні творчі завдання та навчальні матеріали у своїй професійній діяльності у майбутньому, щоб таким чином сприяти творчим здібностям своїх учнів.

Неможливо ігнорувати особистісно орієнтоване навчання розглядаючи питання про розвиток творчої особистості. Декларація нових цілей навчання в Національній доктрині розвитку освіти в ХХІ столітті спонукає вчителя до пошуку та реалізації педагогічних інновацій у навчально-виховному процесі.

Т. Нарішкова наголошує на необхідності наявної готовності вчителя до творчого пошуку разом з учнями створюючи атмосферу продуктивного пізнання [62, 253]. Це в свою чергу здійснюється за допомогою особистісного підходу в навчанні до кожного конкретного учня, розвитку ініціативи й творчості, використанні нестандартних форм навчання. Тільки тоді актуальні ідеї, прогресивні прийоми та принципи допоможуть вчителю знаходити принципово нові педагогічні технології, застосовувати різноманітні інновації в навчально-виховному процесі, що в свою чергу буде сприяти перебудові усієї системи виховання й навчання з метою підвищення її ефективності у розвитку творчості.

Отже, реалізація роботи в творчому ключі на основі особистісно орієнтованого підходу дає можливість створити колектив зі спільною метою та позитивною атмосферою, направленою на розвиток своїх здібностей, збагачення творчого досвіду.

Крім усього зазначеного вище, хотілось би особливо акцентувати, на нашу думку, розумну потребу переглянути важливість естетичного виховання протягом вивчення іноземної мови у ЗВО, яке є особливо актуальним у контексті всебічного розвитку особистості.

Так як зараз ми усвідомлюємо нагальну потребу в творчих та активних особистостях, здатних до самовдосконалення, взаєморозуміння та взаємодії з носіями різних мов та культур на благо людства, ми маємо впровадити компонент естетичного виховання до циклу вивчення дисциплін іноземної мов, адже таким чином можна прийти до висновку, що саме сприйняття мистецтва за своєю природою – творчий акт, що характеризується інтенсивністю творчого переживання, сприяє розширенню і збагаченню його особистого досвіду художнього бачення світу.

Сучасний світ, що характеризується інноваційним типом прогресу – насиченим, інформатизованим, технологічним тощо, вимагає формування «інноваційної людини», ефективної у динамічному суспільстві, конкурентної у швидкоплинних трансформаціях та здатної на відповіді викликам часу [48].

Остання рекомендація стосується особливостей методичної та педагогічної підготовки майбутніх вчителів іноземної мови шляхом врахування факту навчання в умовах нового полікультурного суспільства, що в свою чергу дало новий поштовх розвитку творчих здібностей за рахунок вивчення культури інших народів, адже таким чином відповідальність за реалізацію цієї місії покладена на учителя, тому майбутнє країн, народів та їх співдружність залежать саме від якісної підготовки майбутніх педагогів [70].

По-перше, відбувається глибше усвідомлення своєї рідної культури та національну ідентичність, а по-друге, постають можливість цікаво та творчо підійти до вивчення іноземної культури. Інакше кажучи, реалізувати творчі здібності у процесі іншомовної комунікативно-пізнавальної діяльності, паралельно з тим розширюючи свій загальноосвітній кругозір, розвиваючи творчість

одночасно в різних сферах життя, заглиблюючись в нові навчальні ситуації з розумінням принципу історизму, діалектико-матеріалістичного підходу, тощо.

На основі зазначених вище рекомендацій та науково-дослідницьких роздумів стосовно проблем підготовки сучасного учителя, стає можливим потенційне прогнозування покращеної моделі підготовки вчителів філологічних спеціальностей до професійної діяльності з метою розвитку творчих здібностей в учнів на старшому ступені навчання. Ефективність моделі теоретично підтверджується комплексом наведених вище педагогічних умов, врахуванням іноземного підходу та вітчизняним досвідом підготовки майбутніх педагогічних кадрів та включає в себе наявність професійно-педагогічної спрямованості, відповідність та гармонізацію педагогічної теорії та практики, але крім того, має за основну мету залучення компоненту гуманізації навчального процесу; стимулювання творчого і проблемного характеру навчання; інтеграцію особистісно-орієнтованого підходу; здійснення міжпредметних та міждисциплінарних зв'язків, тощо.

Потребнісно-мотиваційний компонент моделі покликаний активізувати мотивацію на реалізацію мети підготовки до майбутньої професійної діяльності, а також нагальну потребу в ствердженні у власній діяльності, усвідомлюючи та створюючи внутрішні потреби в підвищенні кваліфікації, самовдосконаленні, саморозвитку, усвідомлення психолого-педагогічної самоцінності, прагнення до творчого розвитку.

Змістовий компонент включає в себе аудиторну та позааудиторну діяльність, що передбачає також і потребу в інтенсифікації дистанційної форми навчання поряд з позааудиторними заняттями. Майбутні фахівці покликані оволодіти знаннями з профільних та професійно-орієнтованих лінгвістичних та психолого-педагогічних дисциплін, а також загальні дисципліни гуманітарного циклу навчальні.

Науково-дослідна робота майбутніх вчителів з іноземної мови втілюється в написанні кваліфікаційних та науково-дослідницьких робіт (дипломні, курсові,

реферативні роботи); педагогічна практика відбувається як пробна під час молодшого ступеню навчання та як переддипломна; індивідуальні форми роботи передбачені в індивідуальному навчальному плані студента, що включає в себе виконання самостійних творчих робіт, проектних завдань з використанням інформаційних технологій, творчий звіт та «методичний портфель» з розробками комплексу творчих методичних матеріалів з педагогічної практики, в той час як групові форми роботи мають активно проводитися як участь у тренінгах, гуртках, клубах, методичних семінарах поряд із науковими працівниками з метою покращення власних знань та творчого зростання у виконанні спільних проектних завдань під керівництвом фахівців-методистів; колективні форми роботи – педагогічні читання, години спілкування, зустрічі з науковцями та консультування, нестандартні аудиторні та позааудиторні заняття, тощо.

Особливо ми вважаємо за потрібне наголосити на потребі збільшувати частку самостійної роботи в позааудиторний час, яка б реалізувалась завдяки спеціально розробленому комплексу завдань і таким чином залучала б майбутніх фахівців до творчої та науково-дослідницької діяльності в контексті їх професійно-орієнтованої діяльності.

Педагоги з усього світу вбачають таку можливість завдяки використанню так званої кейс-методики та проектної методики. Перша забезпечує можливості використовувати теоретичні знання у вирішенні практичних задач шляхом аналізу проблемних ситуацій, а друга методика набула найширшого використання з метою розвитку творчих здібностей і креативного мислення. Саме завдяки потужній можливості одночасно сприяти всебічному розвитку особистості, розвивати навички креативного мислення, творчості та аналізу, проектна технологія активно використовується як засіб організації самостійної роботи з метою розвитку творчих здібностей.

Практико-діяльнісний компонент. Метою цього компоненту є впровадження сучасної методики навчання та залучення основних сучасних педагогічних тенденцій майбутніх учителів іноземної мови в освітньому середовищі.

Контрольно-оцінний компонент можна охарактеризувати за ступенем готовності майбутніх учителів іноземної мови до виявлення професійної діяльності з метою розвитку творчих здібностей та творчого мислення.

Як приклад до усього наведеного вище, пропонуємо авторську методичну розробку безпосередньо нестандартного уроку з англійської мови для майбутніх учителів англійської мови з метою формування у них творчих здібностей та набуття досвіду завдань орієнтованих на розвиток творчих здібностей.

Цілі нестандартного уроку з англійської мови для майбутніх вчителів англійської мови з метою формування у них творчих здібностей визначені наступним чином:

1) практичні: продовжувати формувати в студентів вміння невідготовленого діалогічного і монологічного мовлення; аудіювання: автоматизувати раніше вивчені ЛО з теми «Choosing a career»;

2) лінгвосоціокультурні: розширити філологічний кругозір студентів про вживання ГС та використання раніше вивчених ЛО; збагатити словниковий запас ЛО; розширити загальний кругозір студентів про особливості професії викладача, важливість працювати за призначенням та проявляти свою творчість в обраній професії;

3) розвивальні: розвивати творчу уяву, увагу, критичне мислення, вдосконалювати вміння аналізу та самоаналізу студентів, мотивацію до вивчення англійської мови та оволодінням майбутньої професії;

4) виховні: виховувати шанобливе ставлення до свого партнера та вміння працювати колективно та індивідуально, виховувати демократичне ставлення до особистості та поважне відношення до майбутньої професії, формувати майбутні професійні якості, прищеплювати усвідомлену потребу в саморозвитку;

5) професійні: демонструвати студентам сучасні засоби викладання іноземної мови з метою розвитку креативного мислення та творчих здібностей, правильне оформлення змісту навчально-виховної діяльності, різні види діяльності

під час вивчення іноземної мови, інтегрувати психолого-педагогічну теоретичну базу в навчально-виховний процес, продемонструвати міжпредметні зв'язки.

Обладнання: запис фільму «Dead Poets Society», роздруківки з інформацією, питаннями для обговорення, лексичним матеріалом, підстановчі таблиці, коротка презентація з викладом інформації для обговорення, використання ІКТ для проведення тестування.

Зміст проведення нестандартного уроку.

Етап 1. Вступна частина (актуалізація теми уроку):

1.1. Вступне слово викладача. Організаційний момент та формулювання цілей навчально-виховної діяльності на уроці.

Викладач повідомляє цілі уроку, вирішує організаційні моменти, створює сприятливу атмосферу для подальшої діяльності.

T: Good afternoon to all who are present! I am glad to see you in order to discuss with you the topic of choosing a profession, which is extremely important for every student. We all wonder what the future holds. We are concerned about the issues of work, its prestige and, most importantly, the opportunity to work with pleasure, and not like in hard labor. Today we will learn while relaxing and get relief from our discussion, repeat our materials per unit and finally understand for ourselves what it means to be a teacher.

The hero of our film works by vocation, as you might guess. Today, as future educators, we will devote time to learning about his teacher's personality and pedagogical approach. I believe that these topics are very relevant for us, because very soon we will have to try ourselves in the role of a teacher! But do you like this idea?

I hope that you will get pleasure from today`s activity. I think I should mark who is not today? Respond who is present and who is absent?

T: But before we start, remind me. What adjectives are appropriate in describing the work of a teacher?

Студенти вирішують з викладачем організаційні моменти та включаються в спільне обговорення, відповідають на питання та пропонують свої власні варіанти

відповідей. На цьому етапі від них вимагається активізація мислення. Викладач створює сприятливі умови до наступного введення студентів в тему уроку.

1.2. Введення в тему за допомогою дискусії, вільного обміну думок та роботи з цитатами за допомогою використання ІКТ.

Вчитель використовує бесіду як спосіб активізації творчого мислення, просить прочитати та інтерпретувати вислови, цитування.

T: Now let's look at sayings and quotes and try to interpret them using in context (див. додаток А).

T: Look at the picture with a quote in front of you. You have already completed the Latin course. How do you translate this expression? Who says it? (див. додаток Б).

Since this expression has become a kind of business card of the film, it carries a certain semantic load with the idea of the film. What exactly did Keating want to say to his students?

T: The Roman poet Horace used the phrase *carpe diem* to express the idea that one should enjoy life while one can. It is part of Horace's injunction «*carpe diem quam minimum credula postero*» (translation: «pluck the day, trusting as little as possible in the next one»), which appears in his Odes (23 BCE).

What approach to life does Keating cultivate with this quote?

T: Can you say that this expression is inaccessible to modern man? Why? Does this expression fit your lifestyle?

T: Let's remember how we were in school and how we studied. What was the approach to, say, literature? What is the most common approach in schools?

Now let`s discuss the following:

«We don't read and write poetry because it's cute. We read and write poetry because we are members of the human race. And the human race is filled with passion. And medicine, law, business, engineering, these are noble pursuits and necessary to sustain life. But poetry, beauty, romance, love, these are what we stay alive for»

T: What is the approach to discipline consideration presented? What is the teacher guided by when instilling such an approach? What can we say about him as a professional?

На цьому етапі студенти мають можливість переглянути зразки з текстом та інтерпретувати його. Вони перекладають, пропонують свої варіанти застосування, використовують прислів'я в обговоренні, приймають участь у бесіді з викладачем, відповідають на поставлені питання, згадують та узагальнюють вивчений раніше матеріал, встановлюють міжпредметні зв'язки.

Етап 2. Основна частина.

2.1. Перегляд епізодів з фільму “Dead Poets Society”.

T: You watched this movie at home as your homework. Now let's brush up on some important points in the episodes.

Студенти переглядають ключові епізоди з фільму за допомогою використання ІКТ, перекладають і аналізують їх. Обмінюються думками.

2.2. Ознайомлення студентів з ЛО з фільму.

T: Now let's refresh a little what was said in the film. As well as a small chronology of the main scenes. We need this to establish the motivation for Keating's teacher and his pedagogical approach. Let's use this vocabulary and discuss it (див. додатки В і Г).

Студенти отримують роздруківки та використовують для подальшої роботи в дискусії та проводять лінгвістичний аналіз ЛО, а також аналізують ЛО з метою створення подальшого психологічного портрету головного героя.

2.3. Використання прийому «Мозкового штурму» та прийому mind maps у написанні психологічної характеристики персонажа.

На цьому етапі студенти діляться на групи та обговорюють можливі варіанти для складання Mind Maps, спільно пропонуючи свої ідеї та узагальнюючи ключові моменти.

T: What conclusions about Keating's personality can we draw from the language in which he communicates and the explanations of the subject that he gives?

Студенти відповідають на поставлені питання, аналізуючи отриманий ними матеріал з ЛО.

T: In addition to the subject matter of literature, what else is Keating's teaching activity manifested in? What does he teach his students? What could you see in him as a person? The teacher is never a lonely figure. The teacher is always interconnected with the students, like the actor and the audience. The teacher without close connection with his students cannot be a teacher.

T: Now I suggest you split up into groups now and create Mr. Keating's Master Lessons cards. What exactly does he teach his students?

Студенти поділяють на групи та створюють картки з ключовими характеристиками, аналізуючи лінгвістичний матеріал та висновки бесіди з вчителем.

T: We come to the point that actually Mr. Keating teaches his pupils to struggling for their identity, fighting conformity and finding a personal approach. What are the archetypes in dead poets society?

Create a Psychological Profile of Mr. Keating's Teacher.

- According to social penetration theory, the outer layer could be a person's «public image», or however they portray themselves to people.
- A person's "middle layers" relate additional to however they see the planet. Social and political views are often categorised here.
- The «inner layers» embrace a person's phobias, dreams, hopes, and spiritual beliefs. These area unit items of data that you just can't get from a basic spoken communication.
- The «core personality» is taken into account the central layer, and it includes terribly personal info a couple of person.
- Try to create a conditional diagram of Mr. Keating's consciousness, where you would describe his personality as a profiler.

T: In the end, how can we characterize the portrait of a teacher? What indicates to us that Keating is working by his vocation? Make a short map of his personality based on all of the above.

Вчитель встановлює міжпредметні зв'язки та актуалізує знання студентів. Студенти аналізують теоретичну основу представлену для дослідження, працюють в групах та пропонують свої варіанти спираючись на отриману інформацію.

T: That is, we come to the conclusion that a good teacher should be a captain, as mentioned many times in the film.

The teacher is the inspirer. We can compare this wonderful profession to anything. Create a metaphor for the teaching profession

«Teacher is ...»

«To teach others means ...»

«Teacher technique is ...»

«If I were a teacher I would never ...»

«The biggest mistake in teaching ...»

Студенти по ланцюжку створюють метафоричні вислови про професію вчителя та пояснюють свою точку зору. Завдання полягає в тому, щоб створити найбільш несподіваний вислів та інтерпретувати його.

2.4. Проведення психологічного тестування для наукового дослідження. Укладення стратегії-рекомендації «To be a good teacher».

На цьому етапі студентам пропонується коротке психологічне тестування та створення повноцінного аналізу і характеристики образу головного героя, а також укладення загальної стратегії з врахуванням отриманої інформації.

T: Each of you may be a future «captain» like Mr Keating, however each of you is unique. Now, I propose, through a little testing, to determine your type of character and, therefore, the teaching tactics that are most suitable for you. This is Myers–Briggs Type Indicator. The check makes an attempt to assign four categories: introversion or sociableness, sensing or intuition, thinking or feeling, judgement or perceiving. One letter from every class is taken to supply a four-letter check result, like «INFJ» or «ENFP» (див

додатки Д та Е). The typefinder personality test is widely known abroad and helps to navigate in the choice of profession. You can also use it to identify yourself [119].

Студенти слухають інструкції вчителя, задають цікаві для них питання, виконують тестування та озвучують результати.

T: Key in the test are the categories of extroversion and introversion, and between thinkers and feelers. This is the basis of personality if we are talking about teaching.

-Try to identify Mr. Keating.

-Determine your personality.

-Divide into groups following the principle «extroversion - introversion» and then «thinkers - feelers».

T: First, create a comparison table with the strengths and weaknesses of each type, what difficulties may arise in the profession (див. додаток Ж).

Студенти працюють в групах з використанням методу «мозковий штурм». Вони також спільно заповнюють підстановчі таблиці короткими тезами.

T: Then create a pedagogical strategy for each type, taking into account what weaknesses need to be corrected and what needs to be emphasized in teaching (див. додаток Ж).

На цьому етапі студенти в групах вже заповнили підстановчі таблиці та мають на їх основі розробити стратегії з врахуванням індивідуальних особливостей кожного типу, труднощів, тощо.

2.5. Використання прийому «мозковий штурм», пошук рішень проблемного питання.

T: Let`s discuss some questions that concern both education and teacher`s profession. Suggest what needs to be done for education to change for the better. What qualities should the teacher of the future age demonstrate? Work in groups again.

Студенти працюють в тих самих групах, що і раніше. Вони мають шляхом обговорення запропонувати варіанти того як має змінитися система освіти, а також особистість вчителя в майбутньому, враховуючи прогресивні тенденції сучасного світу та індивідуальний підхід.

T: I offer you a little fun after we have delved into the study of psychology and the characteristics of personality. The test presented today for you is really half-zoomed in a large polarity abroad. He helps people not only to decide on a profession, but also just to get to know themselves. Nevertheless, we came to the conclusion that the image of a teacher has many faces, like the image of a student, for example. You probably know comic videos "5 types of students" and something like that. Let's have a little fun and we have developed a comic classification with the types of teachers.

Let's call our game 5 Types of Teachers, but remembering more will make it even better. Now you will be divided into teams and come up with a humorous classification with deliberately used images of teachers who may meet at school or institute. You have a few minutes to discuss the details!

Студенти починають обговорювати поставлене завдання в групах, узагальнювати свої думки в коротких записах та умовних класифікаціях, готуватися до своєї відповіді у групах. Їх завдання: скласти коротку узагальнену гумористичну типологію учителів в освітніх закладах.

T: Great! Now let's listen to what we got. The first will be ...

T: I liked your classifications, some types met from classification to classification. Now I offer you a little interactive. The task is:

-First we will mix your classifications sheets. Then a couple of people come out and pull one of the teacher type sheets:

- Your task is to spontaneously act out a scene with this type of teacher, where one student plays the teacher, and the second plays his student. You will be given five minutes to prepare. You need to: come up with a situation. For example:

- The type of teacher is called "smart villain". Situation: a student who does not know anything is trying to pass an exam with a teacher who does not intend to give a grade just like that. Humor is welcome in your sketches!

Студентам пропонується можливість розіграти невеличку спонтанну сценку в ролях на основі представленої вище вправи. Завдання полягає в тому, щоб обіграти один із запропонованих типів у сцені «вчитель-учень».

Етап 3. Заключна частина.

Викладач підводить підсумки та дає інструкції до виконання самостійної роботи, що представлена у вигляді творчого проекту-презентації.

T: Our class is coming to the end. Today you have discovered a lot of new facts, haven't you? I hope that our discussion was interesting and useful. Now you know enough for your future profession, and you also understand the meaning of the word «vocation» and the importance to work creatively. I hope that the heroes of our film will inspire you in choosing your future profession.

Now, based on today's lesson, you get your homework. You should create a project with a Power point presentation with the presentation of a personal teacher strategy in one of the types, offering to integrate the most relevant in your opinion into the learning process. Presentation-project: My Future Portrait of a Teacher.

Let's take a look at the oriented scheme of the project "My Future Portrait of a Teacher", namely, what your project should look like. My requirements for your homework are:

1) Decide which type of teacher you think is ideal and how it should be displayed. You can also use the teacher's living example if you have one in front of your eyes. It can be a hero of a film, a book, or a living person. The main thing is that you can compare yourself with your ideal.

You should consider the following in describing the personality of an ideal teacher portrait:

-Style of teaching and behavior (authoritarian, democratic), argue how it should be manifested and why.

-Choose 5 key features that the teacher must have and explain them in terms of their importance for a person and in the conditions of teaching

-Develop teaching techniques and methods depending on what kind of teacher you are using in your project. Argument why certain methods are effective and how they can be implemented, how they can be useful

-Explain in a well-reasoned way what requirements the modern world sets for a modern teacher and what skills he must have.

-Create 3 problem situations that bother you the most and that could arise in the teaching profession. Suggest effective solutions to this problem.

-Tell us about the stereotypes that are most annoying for you and irrelevant for a modern teacher.

Your work should be performed in the form of a presentation of at least 10 slides. Everyone prepares their own project separately.

Thank you for your participation! I hope we had a good time today and you understand what you need to cook next time. The work was more than productive and I enjoyed spending time with you. Goodbye! Have a nice day!

Студенти підбивають підсумки наукової діяльності на уроці, діляться враженнями, отримують інформацію про самостійну проекту роботу як частину домашнього завдання, задають цікаві для них питання, підводять підсумки навчальної діяльності.

Висновки до другого розділу

Як ми можемо побачити підсумовуючи усе сказане вище, ефективність підготовки майбутніх учителів англійської мови в ЗВО напрямку залежить від методики викладання та переосмислення моделі підготовки фахівців взагалі, окресленою самим закладом вищої освіти.

Крім того варто зазначити, що українська модель підготовки учителів до викладання англійської мови з метою формування в учнів старшої школи творчих здібностей видалось досить актуальною з точки зору педагогіки, хоча і потребує покращення шляхом наведених рекомендацій та вимог.

Узагальнення наукових праць дозволило констатувати, що до організаційно-педагогічних умов професійної підготовки учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи можна віднести зовнішні та внутрішні організаційно-педагогічні умови.

Пропоновані рекомендації є загальними та ефективними в контексті обговорення питання розвитку творчих здібностей і творчості взагалі, адже вони враховують поєднання закордонного досвіду підготовки майбутніх фахівців разом з вітчизняною моделлю, так як передбачають адаптованість до сучасних умов українського сьогодення, висвітлюють основні організаційно-педагогічні вимоги стосовно побудови начального процесу, а також демонструють безпосередній підхід до викладання іноземної мови на практиці з метою інтенсифікації навчального процесу та інтеграцію в нього компоненту творчості.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз стану та подальших перспектив підготовки майбутніх учителів англійської до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи дав нам змогу зробити такі узагальнення.

1. Здійснено теоретичний аналіз нормативно-правової, психолого-педагогічної літератури з проблеми підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи. Під професійною підготовкою майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи в контексті нашого дослідження розуміємо формування у студентів міцної системи педагогічних та методичних знань, умінь та навичок розвитку у учнів творчих здібностей.

Встановлено, що сучасна освіта потребує якісних змін у підготовці майбутніх фахівців до професійної діяльності, а також окреслено позитивний закордонний досвід колег, аргументовано необхідність інтеграції закордонного досвіду та комплексного переосмислення погляду на освіту, викладання, підготовку кадрів. Крім того, визначено гармонійні та позитивні аспекти, потенційні шляхи покращення підготовки фахівців у ЗВО.

2. Обґрунтовано організаційно-змістові особливості професійної підготовки учителів англійської мови в зарубіжних і українських університетах. До таких особливостей віднесено: ступеневий характер організації освітнього процесу; домінування практичної складової у змісті освіти; практична спрямованість моделей організації практики студентів; високий рівень розвитку освіти за дистанційною формою навчання; відповідність навчально-методичного забезпечення концепціям ефективного викладання мов у вищій школі; пріоритетність особистісно-орієнтованого, компетентнісного, інтегрованого підходів до професійної підготовки майбутніх педагогів, що реалізується в організації навчання.

3. Виокремлено організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи. До них віднесено зовнішні та внутрішні організаційно-педагогічні умови: широке застосування активних форм організації навчання; застосування методів активного навчання; організація навчання студентів за індивідуальною навчальною траєкторією; акцентуація практичної складової професійної підготовки майбутніх учителів з орієнтацією на подальшу професійну діяльність; ефективна організація пасивної та активної практик студентів.

4. Складено науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи. Наголошено на необхідності урахування основних пріоритетних підходів до організації освітньої діяльності студентів в умовах вищої школи, які покликані інтенсифікувати та покращити навчально-виховний процес та підготовку майбутніх учителів іноземної мови. Пропоновані рекомендації є загальними та ефективними в контексті обговорення питання розвитку творчих здібностей і творчості взагалі.

РЕЗІЮМЕ

Прогресивні потреби сьогодення поставили перед сучасною педагогікою питання про необхідність оновлення змісту і перегляд навчальної моделі професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей в ЗВО.

Кваліфікаційна робота викладена на 88 сторінках, містить в собі 2 розділи, 7 додатків та 121 джерело в переліку посилань.

Об'єктом розгляду визначена професійна освіта майбутніх учителів англійської мови в українських університетах. Предмет наукового дослідження – організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів англійської до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

За мету при написанні роботи поставлено теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.

У першому розділі дипломної роботи нами були представлені базові поняття дослідження та проведено теоретичний аналіз проблеми, а також окреслено передовий педагогічний та вітчизняний досвід моделі підготовки майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей в учнів. У другому розділі ми виокремили організаційно-педагогічні умови підготовки учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей, уклали науково-методичні рекомендації з удосконалення підготовки майбутніх фахівців з іноземної мови та виокремили пріоритетні напрями цієї підготовки.

Ключові слова: професійна підготовка, підготовка майбутніх учителів у закладах вищої освіти, учні старшої школи, творчі здібності.

RESUME

Today's progressive needs have posed to modern pedagogy the question of updating the content and revising the educational model of professional training of future English teachers for the development of creative abilities.

The scientific work is presented on 88 pages, contains 2 sections, 7 appendices and 121 sources in the list of references.

The object of consideration is the professional education of future English teachers in Ukrainian universities. The subject of scientific research is the organizational and pedagogical conditions for preparing future English teachers for the development of creative abilities of high school students.

The aim is to theoretically substantiate the organizational and pedagogical conditions for the preparation of future English teachers for the development of creative abilities of high school students.

In the first section of the scientific work we presented the basic concepts of research and theoretical analysis of the problem, as well as outlined the best foreign pedagogical and Ukrainian experience of the model of training future English teachers to develop creative abilities in students. In the second section, we identified the organizational and pedagogical conditions for training English teachers to develop creative abilities, concluded scientific and methodological recommendations for improving the training of future specialists in foreign languages and identified priority areas for this training.

Key words: professional training, training of future teachers in higher education institutions, high school students, creative abilities.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Абдуллина О. А.** Общепедагогическая подготовка в системе высшего педагогического образования: Для пед. спец. высш. учеб. заведений. 2-ге изд. перераб. и доп. М.: Просвещение, 1990. 141 с.
2. **Амосов Н. М.** Алгоритмы разума. К.: Наукова думка, 1979. 221 с.
3. **Андреев В. И.** Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. Изд-во Казанського университета, 1988. 238 с.
4. **Антонова О.Є.** Сутність поняття креативності: проблеми та пошуки. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О.А. Дубасенюк. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2012. С. 14 – 41.
5. **Бабанський Ю. К.** Оптимізація навчально-виховного процесу: методичні основи. Педагогіка, 1982. 192 с.
6. **Базуріна В. М.** Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії: дис... канд. пед. наук: 13.00.01. Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Житомир, 2006. 235 с.
7. **Батищев Г. С.** Познание и творчество. М.: Педагогика, 1991. 120 с.
8. **Безлюдна В. В.** Теорія і практика професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01; 13.00.04. Рівне, 2018. 51 с.
9. **Божович Л. В.** Изучение мотивации поведения детей и подростков: Сборник статей / Под ред. Л.И. Божович и Л.В. Благоннадеждиной. М.: Педагогика, 1972. 351 с.
10. **Большая психологическая энциклопедия:** самое полное современное издание: Более 5000 психологических терминов и понятий / [А. Б. Альмуханова и др.]. М.: Эксмо, 2007. 542 с.
11. **Большая советская энциклопедия:** в 30 т. М. : Сов. энцикл., 1975. Т. 21. 640 с.

12. **Бондаревська Е. В.** Педагогическая позиция и профессионально-личностніе качества педагога. Введение в педагогическую культуру: учеб. Пособ. Ростов н/Д, 1995. С. 74 – 80.

13. **Бражнич О. Г.** Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи : дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.07 «Теорія і методика виховання». Кривий Ріг, 2001. 238 с.

14. **Брославська Л. Я., Мащенко С. Г.** «Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ», Матеріали III Міжнародної конференції Харків, 2013. С. 31.

15. **Бубнова М. Ю.** Готовність майбутніх учителів математики до професійної діяльності. Дидактика математики : проблеми і дослідження: Міжнародний збірник наукових робіт. Вип. 33. Донецьк: Вид-во ДонНУ, 2010. С. 17–20.

16. **Васильєва М. П.** Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». 2011. №2 (2). С. 14–20.

17. **Васильєва М. П.** Теоретичні основи деонтологічної підготовки педагога : дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Х. : ХДПУ імені Г.С.Сковороди, 2003. 432 с.

18. **Вітвицька С. С.** Методологічні основи ступеневої педагогічної освіти. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир: В-во ЖДУ, 2005. Вип. 21. С. 8–12. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/165/1/cd1.pdf>

19. **Выготский Л. С.** Психология искусства. Санкт-Петербург: Азбука, 2000. 332 с.

20. **Глузман Н. А.** Современное начальное образование в европейских странах: подготовка в школах и университетах. URL: portal/soc_gum/pspo/2007_14_1/doc_pdf...

21. *Глузман О. В.* Базові компетентності: сутність та значення в життєвому успіху особистості. Педагогіка і психологія: Вісник АПН України. 2009. № 2. С. 50 – 59.
22. *Гончаренко С. У.* Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
23. *Гріншпун І. Б.* Введення в психологію, 1994. С. 83.
24. *Гуревич Р. С.* Підготовка магістрів у педагогічному ВНЗ: як її здійснювати? URL: http://ito.vspu.net/SAIT/inst_kaf/kafedru/matem_fizuka_tex_osv/www/mater_conf/files/PDF/Pidgotovka_magistriv.pdf
25. *Державна національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»)*. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
26. *Десятов Т. М.* Сучасне наукове бачення неперервної професійної освіти : стратегія розвитку в масштабах геополітичних регіонів. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2002. № 2. С. 9–23.
27. *Джеджер К. В.* Духовний розвиток особистості майбутнього фахівця як проблема професійної підготовки. Український науковий журнал «Освіта регіону». 2010. № 1. URL: <http://social-science.com.ua/article/188>
28. *Енциклопедія професійного образования*: в 3-х т. / под ред. С.Я. Батішева, РАО Асоціація «Професс. образование». Москва, 1999. Т.2. с 454.
29. *Енциклопедія освіти*. Академія пед. наук України; головний редактор В. Г. Кремінь. К. : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
30. *Закон України «Про вищу освіту»*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2984-14>.
31. *Закон України «Про вищу освіту»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2984-14#Text>
32. *Закон України Про основні засади державної підтримки обдарованих дітей та молоді на Україні*. Верховна Рада України; Закон від 25.11.2013. URL: [<http://te.zavantag.com/docs/534/index8957-3.html>]

33. **Закон України Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні.** Верховна Рада України; Закон від 05.02.1993 № 2998-ХІІ. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12]
34. **Закону України «Про вищу освіту»** ст. 1, URL: [https://aop.nmu.org.ua/ua/navchalniy-process/law-higher-education/?print=Y]
35. **Зязюн І. А.:** педагог, вчений, філософ: біобібліогр. покажчик / упоряд. Л.Н. Штома; наук. ред. Н.Г. Никало; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. 3-тє вид., перероб., доп. Київ, 2017. С. 174.
36. **Иванова Г. К.** Формирование творческих способностей школьников на уроках физической культуры: Дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 Майкоп, 1998. 146 с.
37. **Йовенко Л. І.** Підготовка студентів-філологів вищого педагогічного навчального закладу до родинного виховання: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Умань, 2005. 274 с.
38. **Каричковська С. П.** Вища освіта в Україні: перспективи професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. Вип. 25. К.: НПУ, 2010. (Серія № 5. "Педагогічні науки: реалії та перспективи"). С. 70–74.
39. **Каричковська С. П.** Зміст навчання іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах України. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол.: Т. І. Сущенко (голов. ред.) [та ін.]. Вип. 8 (61). Запоріжжя, 2010. С. 173–178.
40. **Кичук Н. В.** Формування творчої особистості вчителя. Київ: Либідь, 1991. 96 с.
41. **Клепиков О. І., Кучерявий І. Т.** Основи творчості особи: Навч. посібник. Київ: Вища школа, 1996. 295 с.
42. **Клименко В. О.** Психологія творчества, 2006. 22 с.

43. **Козак Л. В.** Дослідження інноваційних моделей навчання у вищій школі. Освітологічний дискурс. Електронне наукове фахове видання Київського університету імені Бориса Грінченка. № 1 (5). 2014. С. 95–107.

44. **Козубовська І. В., Леврінець М. І.** Порівняльний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні та Угорщині. Порівняльна професійна педагогіка: наук. журнал / голов. ред. Н.М. Бідюк. К.; Хмельницький: ХНУ, 2011. Вип. 2. 201 с.

45. **Колесник Н.** Підготовка майбутніх учителів початкових класів до організації художньо-технічної творчості учнів : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомир, 2007. 335 с.

46. **Кон І. С.** Психология ранней юности. М.: Просвещение, 1989. 255 с.

47. **Костюк Г. С.** Здібності та їх розвиток у дітей. Київ: Знання, 1963. 80 с.

48. **Кремень В. Г.** Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін. Європейські педагогічні студії / Асоціація ректорів педагогічних університетів Європи; ред. кол. В. П. Андрущенко (голова) [та ін.]. Вип. 5–6. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2015. С. 12– 21.

49. **Кубанов Р. А.** Якість вищої освіти: порівняльний аналіз поглядів зарубіжних і вітчизняних науковців. Порівняльно-педагогічні студії. 2014. Вип. 2 3. С. 27–32.

50. **Кузь В. Г.** Готуємо кадри для сільської школи. Педагогічні вісті. 2001. № 3. С. 1.

51. **Леврінець М. І.** Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук «Формування мотивації допрофесійної педагогічної майбутніх фахівців іноземних мов в Угорщині», URL: <https://www.google.com.ua/search?q=Леврінець+М.І.%2C+автореферат+на+здобуття+науков+ого+ступеня+кандидата+педагогічних+наук+»Формування+мотивації+допрофесі>

йної+педагогічної+майбут

ніх+фахівців+іноземних+мов+в+Угорщині»&oq=Леврінц+М.І.%2С

52. *Лещенко Г. А.* До питання професійної підготовки майбутніх фахівців. *Young Scientist*. 2017. № 3 (43). С. 421–426.

53. *Литвин А. Ф.* Сучасний психолого-педагогічний словник / авт. кол. за заг. ред. О. І. Шапран. Переяслав-Хмельницький (Київська область): Домбровська Я.М., 2016. 473 с.

54. *Лушникова М. В.* Очерки теории трудового права. СПб., 2006. 25 с.

55. *Манохіна І. В.* Проблема професійної підготовки фахівців соціально-педагогічної сфери в науковій літературі. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2015. №1 (9). С. 128–134.

56. *Манько В. М.* Дидактичні умови формування у студентів професійнопізнавального інтересу до спеціальних дисциплін. Соціалізація особистості: зб. наук. пр. Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова. Київ: Логос, 2000. Вип.2. С. 153–161.

57. *Моляко В. А.* Психология решения школьниками творческих задач. Киев: Рад. школа, 1983. 101 с.

58. *Моляко В. А.* Творческая конструкторология (пролегомены). Киев: Освіта України, 2007. 388 с.

59. *Моляко В. О.* Творчий потенціал людини як психологічна проблема. Психологічна газета. 2005. №6. С. 4 – 5.

60. *Мрихіна О. М.* КЗ Луганський навчально-виховний комплекс спеціалізована школа І ступеня-гімназія №60 імені 200-річчя міста Луганська. Педагогічні умови соціалізації старшокласників у навчально-виховному процесі сучасної гімназії. УДК 37.013.42 : 316.61

61. *Мудрик А. В.* О воспитании старшеклассников: Кн. для клас. руководителей. 2-е изд., доп. и перераб. М.: Просвещение, 1981. 176 с.

62. **Наришкова Т. В.** Удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення. Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції. Київ, 2020, С. 253.

63. **Ожегов С. И.** Словарь русского языка. Екатеринбург, 1984. 800 с.

64. **Олефіренко Н. В.** Модернізація підготовки сучасного вчителя початкової школи в умовах інформатизації освіти. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2013. № 3. С. 144–148.

65. **Оршанський Л. В.** Професійна педагогіка: навч. посібник [для студентів спеціальності «Професійне навчання»]. Дрогобич : РВВ ДДПУ, 2007. 224 с.

66. **Освітньо-професійна програма КНЛУ** Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (англійська мова і друга західноєвропейська мова) .URL: [https://onedrive.live.com/view.aspx?cid=68696B3E65309B90&authKey=%21AJr9qgvdkN4M8S8&resid=68696B3E65309B90%2130748&ithint=%2Epdf&open=true&app=WordPdf]

67. **Павлик О.** Професійно-педагогічна підготовка майбутніх перекладачів до використання офіційно-ділового мовлення: автореф.дис.канд.пед. наук: 13.00.04 / Національна академія держ.прикордонної служби України ім. Б.Хмельницького. Хмельницький, 2004. 19 с.

68. **Педагогическая энциклопедия** / Гл. редактор Каирова А.И. М.: Сов. Энциклопедия, 1988. Т. 3. С. 573.

69. **Педагогический энциклопедический словарь** / гл. ред. Б.М. Бим-Бад ; редкол.: М. М. Безруких, В. А. Болотов, Л. С. Глебова [и др.] М.: Большая Рос. энцикл., 2008. 528 с.

70. **Педагогічна Конституція Європи.** Преамбула. Вища освіта України. 2013. № 3. С. 111–116.

71. *Педагогічний словник* / За ред. М. Д. Ярмаченка. Київ: Пед.думка, 2001. 514 с.
72. *Педагогічний словник*. Київ: Київська школа, 1979. 758 с.
73. *Пелех Л. Р.* Теорія і методика аксіологічної освіти в Польщі: порівняльний аспект : монографія. Рівне : ПП ДМ, 2014. 402. 5 с.
74. *Пехота О.М.* Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навчальний посібник / В.Д. Будаєв, А.М. Старєва та інші; за ред. І.А. Зязюна, О.М. Пехоти. Київ: Видавництво А.С.К., 2003. 240 с.
75. *Поліщук Л. П.* Особливості професійної підготовки майбутніх фахівців у педагогічних закладах України. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Житомир, 2009. Вип. 48. С. 112–119.
76. *Пономарев Я. А.* Психология творчества и педагогика. М., 1976. 280 с.
77. *Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні.* Верховна Рада України. Декларація від 15.12.1992 № 2859-ХІІ. URL: [http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2859-12]
78. *Пряжников Н. С.* Эволюция профессионального самоопределения. Первое сентября, 2002. № 9. 15 с.
79. *Психологічний словник* Авт.-уклад. В.В.Синявський, О.П.Сергеєнкова/ За ред.. Н.А.Побірченк. 2007. 274 с.
80. *Равлюк Т.* Діагностика та раннє виявлення творчих здібностей учнів. Вісник Львів. ун-ту. Серія педагогічна. 2005. Вип. 20. С.112 – 118.
81. *Рогозина В.* Педагогические условия развития творческих способностей на уроке. Воспитание школьников. 2007. №4. С. 28 – 30.
82. *Роджерс Н.* Творчество как усиление себя. Вопросы психологии. 1990. №1. С. 164 – 168.
83. *Рожак Н. В.* Професійна підготовка майбутніх учителів англійської мови в університетах Англії і Шотландії. Тернопіль 2014 УДК 371.13(410.1)(410.5)
84. *Российская педагогическая энциклопедия* / под ред. А. М. Прохорова М.: Науч. изд-во «Большая Российская энциклопедия», 1999. Т.2. 423 с.

85. **Савченко О. Я.** Удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Початкова школа. 2001. № 7. С. 1 – 4.
86. **Саликова Н. М.** Профессиональная подготовка, переподготовка и повышение квалификации работников. Трудовое право России: учеб. для вузов / под ред. М.В. Молодцова, С.Ю. Головиной. М., 2004. С. 23.
87. **Семиченко В. А.** Концепция целостности и ее реализация в профессиональной подготовке будущих учителей: дис.... докт. псих. наук: 19.00.07. Киев, 1992. 432 с.
88. **Середа І. О.** «Творчі здібності людини: визначення, сутність, структура», Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, 24.02. 2009. 8 с.
89. **Сисоєва С. О.** Основи педагогічної творчості вчителя: Навч. посібник. К.: ІСДОУ, 1994. 112 с.
90. **Сисоєва С. О., Соколова І. В.** Проблеми неперервної професійної освіти : тезаурус наукового дослідження : наук. видання. Київ : ВД ЕКМО, 2010. 250 с.
91. **Слепкань З.** Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2005. 239 с.
92. **Словарь практического психолога** сост. С. Ю. Головин. Минск: АСТ, Харвест, 1998. 2017 с.
93. **Служба тематических толковых словарей** URL: <http://glossary.ru>.
94. **Соколова І. В.** Професійна підготовка майбутнього вчителя філолога за двома спеціальностями: монографія / за ред. С. О. Сисоєвої. Маріуполь; Дніпропетровськ: АРТ-ПРЕС, 2008. 400 с.
95. **Стратегії творчої діяльності:** школа В. О. Моляко, за загальною редакцією В. О. Моляко. Київ: «Освіта України», 2008. 702 с.
96. **Сулим Н. В.** Актуальні проблеми германо-романської філології та освітній соціокультурний процес. Організація професійної підготовки вчителів англійської мови у Великобританії: матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції (Тернопіль, 4-5 жовтня 2013р.) / За ред. Б.І. Гінки, І.П. Задорожної, І.Я. Яцюка. Тернопіль: Тернопільський національний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка, 2013. с. 50–53.

97. **Сулим Н. В.** Організаційні аспекти професійної підготовки майбутніх вчителів англійської мови в університетах Великої Британії. Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. / Ред. кол.: Г. В. Терещук (голов. ред.) та ін. Тернопіль, 2012. Випуск 4. с. 124 – 129.

98. **Сулим Н. В.** Практичний компонент професійної підготовки майбутніх вчителів англійської мови в Україні та за кордоном. Педагогіка і психологія. Науковометодичний журнал. / Ред. кол.: Н. Г. Ничкало (голов. ред.) та ін. Львів, 2013. №1. С. 217 - 222.

99. **Тадеева М. І.** Теоретико-методологічні засади організації шкільної іншомовної освіти в Польщі. Проблеми сучасної педагогічної освіти. Серія: педагогіка і психологія: зб. статей (відповідальний за випуск М. Я. Ігнатенко). Ялта : РВВ КГУ, 2008. Випуск 20. Частина 3. С. 70 – 75.

100. **Тадеева М. І.** Досвід реформування шкільної іншомовної освіти в Україні в рамках рекомендацій освітніх та мовних інститутів Ради ВИПУСК 28'2011 Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова, с. 272 – 278.

101. **Танько Т.** Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: автореф. дис. ... доктора пед.наук/ ХДПУ ім. Г.С. Скорвворди. Х., 2004. 41 с.

102. **Тиха Г. Д.** Професійна підготовка майбутнього вчителя до виховної діяльності, Красноармійське педагогічне училищ Наукові записки кафедри педагогіки Випуск XXXII Харків, 2013. 194 с.

103. **Тітова С.** Організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів-філологів до професійної діяльності в інноваційному освітньому середовищі. Проблеми підготовки сучасного вчителя №11, 2015. 55 с.

104. *Указ президента України* «Про додаткові заходи щодо державної підтримки обдарованої молоді». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/612/2000#Text>

105. *Хоружа Л.* Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів початкових класів: дис.доктора пед.наук: 13.00.04. Київ, 2004. С. 365.

106. *Хрулова Є. М.* Інноваційні технології навчання на уроках іноземної мови. Сучасні підходи до навчання іноземної мови: шляхи інтеграції школи та ВНЗ. Матеріали III Міжнародної конференції Харків. 2013. 172 с.

107. *Черепковська Н. І.* Виявлення та стимуляція розвитку творчого потенціалу дітей. Обдарована дитина. 2006. №1. С. 18 – 21.

108. *Шеверун Н. В.* Особливості організації та вдосконалення системи навчання в умовах Болонського процесу. Професіоналізм педагога в контексті Європейського вибору України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. : зб. ст. Ялта, 2009. Ч. 3. С. 69–72.

109. *Енциклопедія професійного образования.* в 3-х т. / Под ред. С. Я. Батышева. М.: АПО, 1999. Т.2. 440 с.

110. *Яшанов С. М.* Теоретико-методичні засади системи інформатичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2010. 44 с.

111. *Education and Training. Education in the EU:* European Commission. URL:<https://ec.europa.eu/education/> (дата звернення 26.05.2020).

112. *ELLiE: Early Language Learning in Europe* / Edited by Janet Enever. London : British Council, 2011. 166 p.

113. *ISME: International Society for Music Education.* URL: <https://www.isme.org/about> (дата звернення 26.05.2020).

114. *Program Standards for the Preparation of Foreign Language Teachers* (Initial Level – Undergraduate and Graduate) (For K–12 and Secondary Certification Programs). URL: [www. actfl.org](http://www.actfl.org) (дата звернення 29.02.2017)

115. *Program Standards for the Preparation of Foreign Language Teachers* (Initial Level. Undergraduate and Graduate) (For K–12 and Secondary Certification Programs). URL: [www. actfl.org](http://www.actfl.org) (дата звернення 29.02.2017).

116. **SOMMER L.M.** Gutes Gedächtnis leicht gemacht / L.M. Sommer. Wien. : Hubert Krenn VerlagsgesmbH, 2003. 139 S.

117. **Sternberg, R. J. (2010).** Teaching for creativity. In R. A. Beghetto & J. C. Kaufman (Eds.), *Nurturing creativity in the classroom* (pp. 394–414). Cambridge University Press

118. *Teacher Education in Europe* An ETUCE Policy Paper. Adopted by the Executive Board on 14th April 2008 //Editor responsible at law: Martin Romer. Published by the European Trade Union Committee for Education Brussels, 2008. 64 P.

119. THE TYPEFINDER PERSONALITY TEST. URL: <https://www.truity.com/test/type-finder-personality-test-new>

120. *Training and Teaching – German as a Foreign or Second language*. URL: https://www.wien.gv.at/english/social/integration/learning_german/trainingteaching.htm 1 (дата звернення 02.12.2016).

121. *Training Begins for new Generation School Teachers*. URL: <http://www.britishcouncil.org.ua/year-of-english/updates/blog/Training-Begins-for-New-Generation-School-Teachers> (дата звернення 24.03.2017).

ДОДАТКИ

Додаток А

Comment on the given proverbs

- A bad workman quarrels with his tool
- An idle brain is the devil's workshop
- A little knowledge is a dangerous thing
- He will never set the Thames on fire
- To work with the left hand

Додаток Б

Додаток В

1. LET'S SPEAK!!

Use the following prompts and speak about the students at Welton Academy:

- Traditional teachers-students.....
- Students.....

- let be/not to be allowed to be made to get students to could/couldn't had to

- leave their classrooms during classes
- discouraged to think for themselves
- believe in themselves
- fill students with too many expectations
- wear a school uniform
- follow their passions and dreams
- pursue their own desires
- do what they parents wanted them to do
- work/study very hard
- comply with the four pillars at Welton: tradition.....
- give up some extracurricular activities (sometimes)
- compose poems of their own
- associate sports with literature
- measure the value of poetry as if it was a maths formula

- Keating- students...
- Students....

- let be/not to be allowed to be made to get students to could/couldn't had to

- rip up some pages from their poetry book....
- follow their passions and dreams
- discouraged to think for themselves.....
- pursue their own desires
- seize the day while they are young
- make their lives extraordinary
- leave their classrooms during classes
- step on to their desks to see the world from another perspective...
- believe in the 'carpe diem' concept
- believe language is invented to woo women
- strive to find their own voice
- believe in sports to push them to excel
- compose poems of their own
- believe in themselves
- believe in the power of poetry
- reconvene the Dead Poets society but they.....
- walk around the school courtyard to avoid the dangers of conformity.....
- associate sports with literature
- measure the value of poetry as if it was a maths formula
- comply with the four pillars at Welton: tradition.....

Додаток Г

Dead Poet's Society (1989, Drama)

Words and Expressions that You may not Know

OK boys, settle down!	calm down!
The four pillars of Welton: Tradition, Honor, Discipline, Excellence	
fervent dedication	passionate or intense
thrilling ceremony	
You have some big shoes to fill!	a way of saying that a family member you are being compared to, did an excellent job in sth you are going to do yourself
vaporizer	little device that produces steam to help deal with a cold
Looks like a stiff!	slang for a dead body, or in this case, an unappealing person
Don't mind him! He's born with his foot in his mouth!	ignore him, he's always talking stupid/foolish
travesty	an imitation. Common phrase is "a travesty of justice"
bootlicking	Crude adjective for a person willing to do anything to please another
Valedictorian	student with the best grades in class. He usually presents a speech at the graduation ceremony
extra-curricular activities	activities outside of classes
you should drop the annual	"to drop" sth is to give it up, "the annual" is the annual book of the class
Tell him off!	"to tell someone off" is to yell or curse at him
I urge you not to test me on this point!	don't challenge me

Mr. Keating arrives to teach poetry. The boys find themselves with a very passionate and rebellious teacher in a very conservative school.

"Oh, captain, my captain!"	
dispel rumors, so that they won't fester into facts	"to dispel" is to eliminate. "To fester" is to generate pus, or to rot
a 98 pound weakling	very weak
They were throwing Byron in my face!	he didn't really understand Byron
"Carpe Diem!"	"seize the day" or more generally "live life to the fullest"
We are food for worms , lads!	we will all die and our dead bodies will feed worms
full of hormones	body chemicals, often meaning sexual hormones
The world is their oyster!	they can do whatever they want
now they're fertilizing daffodils	again, a reference to the fact that all people die and return to the ground. Fertilizer" is food for plants and "daffodil" is a flower.
their legacy to you	sth handed down to future generations
Let's go, hustle up!	hurry up
I'll second that!	I agree with what was just said
Suit yourself!	do whatever you want
he's the spitting image of his father	look just like

Mr. Keating explains how to appreciate poetry.

Excrement!	
Poetry is not American Bandstand!	A famous TV show in which pop musicians sang their songs.
Rip it out!	to remove it by tearing it out
the casualty could be your heart and soul	a "casualty" is an injury or death. "Soul" is the part of you that is spiritual or not physical (theoretically lives forever)
you will learn to savor words	"to savor" is to smell or taste with much pleasure or intensity
Huddle up!	come together in a tightly packed, small group
the powerful play goes on and you may contribute a verse	

Додаток Д

What's Your Personality Type?

Use the questions on the outside of the chart to determine the four letters of your Myers-Briggs type. For each pair of letters, choose the side that seems most natural to you, even if you don't agree with every description.

1. Are you outwardly or inwardly focused? If you:

- Could be described as talkative, outgoing
- Like to be in a fast-paced environment
- Tend to work out ideas with others, think out loud
- Enjoy being the center of attention

then you prefer
E
Extraversion

- Could be described as reserved, private
- Prefer a slower pace with time for contemplation
- Tend to think things through inside your head
- Would rather observe than be the center of attention

then you prefer
I
Introversion

2. How do you prefer to take in information? If you:

- Focus on the reality of how things are
- Pay attention to concrete facts and details
- Prefer ideas that have practical applications
- Like to describe things in a specific, literal way

then you prefer
S
Sensing

- Imagine the possibilities of how things could be
- Notice the big picture, see how everything connects
- Enjoy ideas and concepts for their own sake
- Like to describe things in a figurative, poetic way

then you prefer
N
Intuition

ISTJ Responsible, sincere, analytical, reserved, realistic, systematic. Hardworking and trustworthy with sound practical judgment.	ISFJ Warm, considerate, gentle, responsible, pragmatic, thorough. Devoted caretakers who enjoy being helpful to others.	INFJ Idealistic, organized, insightful, dependable, compassionate, gentle. Seek harmony and cooperation, enjoy intellectual stimulation.	INTJ Innovative, independent, strategic, logical, reserved, insightful. Driven by their own original ideas to achieve improvements.
ISTP Action-oriented, logical, analytical, spontaneous, reserved, independent. Enjoy adventure, skilled at understanding how mechanical things work.	ISFP Gentle, sensitive, nurturing, helpful, flexible, realistic. Seek to create a personal environment that is both beautiful and practical.	INFP Sensitive, creative, idealistic, perceptive, caring, loyal. Value inner harmony and personal growth, focus on dreams and possibilities.	INTP Intellectual, logical, precise, reserved, flexible, imaginative. Original thinkers who enjoy speculation and creative problem solving.
ESTP Outgoing, realistic, action-oriented, curious, versatile, spontaneous. Pragmatic problem solvers and skillful negotiators.	ESFP Playful, enthusiastic, friendly, spontaneous, tactful, flexible. Have strong common sense, enjoy helping people in tangible ways.	ENFP Enthusiastic, creative, spontaneous, optimistic, supportive, playful. Value inspiration, enjoy starting new projects, see potential in others.	ENTP Inventive, enthusiastic, strategic, enterprising, inquisitive, versatile. Enjoy new ideas and challenges, value inspiration.
ESTJ Efficient, outgoing, analytical, systematic, dependable, realistic. Like to run the show and get things done in an orderly fashion.	ESFJ Friendly, outgoing, reliable, conscientious, organized, practical. Seek to be helpful and please others, enjoy being active and productive.	ENFJ Caring, enthusiastic, idealistic, organized, diplomatic, responsible. Skilled communicators who value connection with people.	ENTJ Strategic, logical, efficient, outgoing, ambitious, independent. Effective organizers of people and long-range planners.

3. How do you prefer to make decisions? If you:

- Make decisions in an impersonal way, using logical reasoning
- Value justice, fairness
- Enjoy finding the flaws in an argument
- Could be described as reasonable, level-headed

then you prefer
T
Thinking

- Base your decisions on personal values and how your actions affect others
- Value harmony, forgiveness
- Like to please others and point out the best in people
- Could be described as warm, empathetic

then you prefer
F
Feeling

4. How do you prefer to live your outer life? If you:

- Prefer to have matters settled
- Think rules and deadlines should be respected
- Prefer to have detailed, step-by-step instructions
- Make plans, want to know what you're getting into

then you prefer
J
Judging

- Prefer to leave your options open
- See rules and deadlines as flexible
- Like to improvise and make things up as you go
- Are spontaneous, enjoy surprises and new situations

then you prefer
P
Perceiving

Додаток Е

 E	Extroverts are energized by people, enjoy a variety of tasks, a quick pace, and are good at multitasking.	 S	Sensors are realistic people who like to focus on the facts and details, and apply common sense and past experience to come up with practical solutions to problems.
 I	Introverts often like working alone or in small groups, prefer a more deliberate pace, and like to focus on one task at a time.	 N	Intuitives prefer to focus on possibilities and the big picture, easily see patterns, value innovation, and seek creative solutions to problems.
 T	Thinkers tend to make decisions using logical analysis, objectively weigh pros and cons, and value honesty, consistency, and fairness.	 J	Judgers tend to be organized and prepared, like to make and stick to plans, and are comfortable following most rules.
 F	Feelers tend to be sensitive and cooperative, and decide based on their own personal values and how others will be affected by their actions.	 P	Perceivers prefer to keep their options open, like to be able to act spontaneously, and like to be flexible with making plans.

Додаток Ж

	Strengths	Weakness
Extravert		
Introvert		

	Strengths	Weakness
Thinker		
Feeler		